

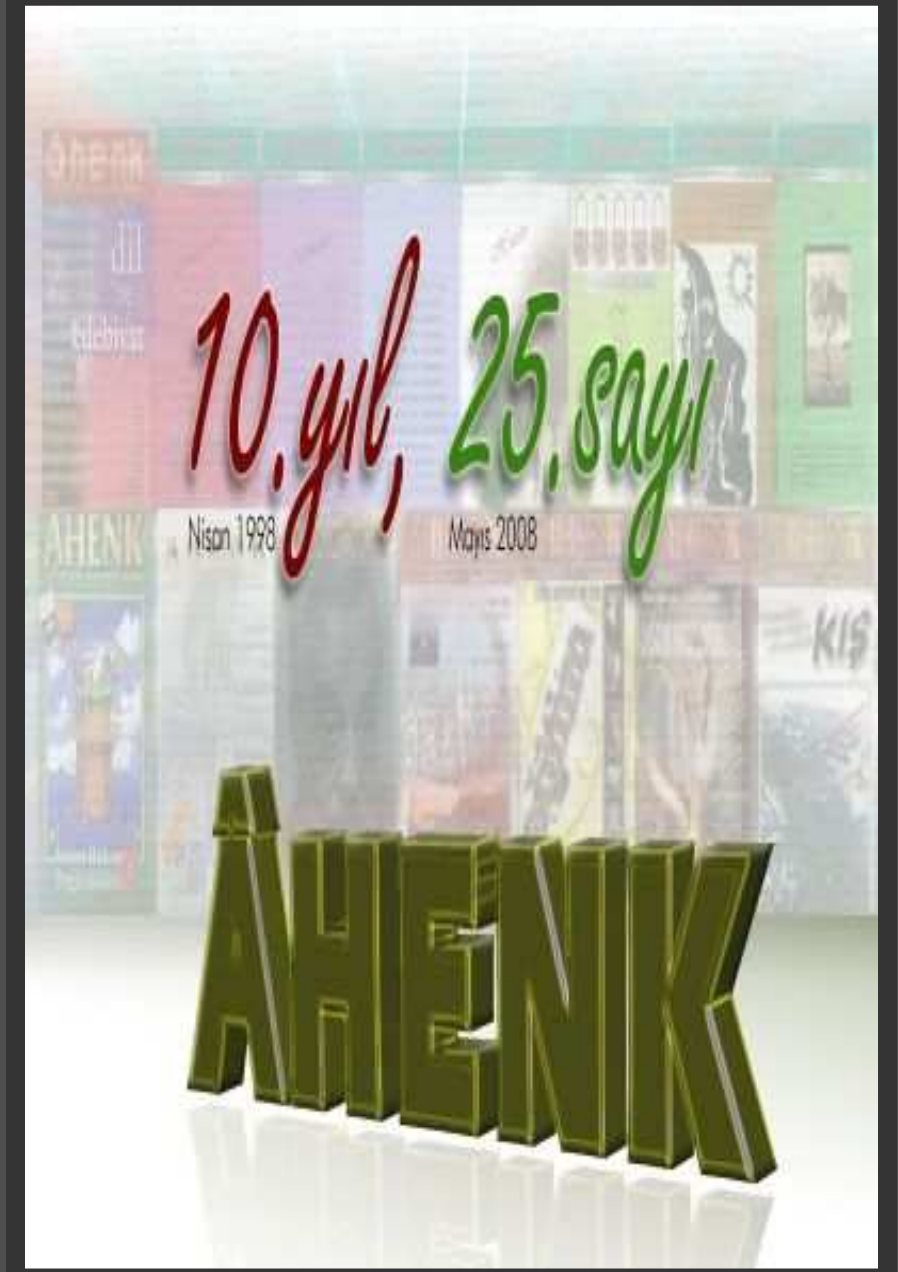
Ahenk

Fikir
Kültür
Edebiyat
Dergisi

Yıl : 2008

Sayı : 25

ISSN : 1308-3732

*M. S. Karaçorlu, A. İskender, B. N. Demircan,
F. Divli, M. Çetin, S. Pekin, M. C. Hocaoğlu,
B. Akçoral, A. Gagavuz, M. Hüküm,
H. Bostan, C. Yüksel*

www.ahenkdergisi.com

İÇİNDEKİLER :

Editör

Nice On Yıllara - Mehmed Sait KARAÇORLU

Şiir

Bahar - Artunç İSKENDER

Dedim Dedi - B. Nuri DEMİRCAN

Hazan Mevsiminde Bağdat - Feyzullah DİVLİ

Zaman Kaçağı - Meriç ÇETİN

Kulun Piyasayla İmtihanı - Süleyman PEKİN

Mesnevi Dersleri

Sır Saklamak - Mehmed Sait KARAÇORLU

İnceleme

Mahzun Şövalye IV - M. Cahid HOCAOĞLU.

Serab-1 Ömrüm II - Bahri AKÇORAL

Deneme

Tutku Üzerine - Atilla GAGAVUZ

Dostluklar - Muhammed HÜKÜM

Okuma Eylemi - Hayri BOSTAN

Gönüllü Kerizlik Üzerine - Süleyman PEKİN

CUMA MEKTUPLARI - 17

Haniya Salih Deyu - Coşkun YÜKSEL

Manzum Masallar

Fareli Köyün Kedisi - LÂEDRİ

Nice On Yıllara

1998 yılının nisan mayıs aylarıydı. İzmit'i bilenler bilir, trafiğe kapalı, en işlek caddesi olan Fethiye Caddesi üzerinde, Mikro Taksi durağının hemen karşısında Gönüllü Kültür Teşekküllerini meydana getiren dernek ve vakıfların çoğunun ortaklaşa kullandığı bir mekan vardı. Giriş katındaki büyük ve lüks giyim mağazasına inat karanlık bir giriş koridorundan çıkan merdivenlerden birinci katına ulaşıldı. Büyükçe bir salonun arka kısmında iki yazıhane, salonun caddeye bakan pencereleri önünde bir konuşma kürsüsü, karşısına dizilmiş son derecede mütevazı koltuklar, sandalyeler vardı. Daha sonraki yıllarda, siyasi tarihe "28 Şubat Süreci" başlığı ile girecek olan günlerdi. Her vakfın ve derneğin üye sayısı kadar, sivil polislerin, resmi görevlilerin cirit attığı, hani hiç kimsenin ağız tadıyla bir şeyler konuşmadığı günlerdi. Peşpeşe dernekler ve vakıflar kapatılıyor, defterlerine el konuluyordu. İnsanlar tedirgin, şaşkın ve hepsinden daha çok bezgin idiler. Uğursuz bir baykuş gibi, neler yapılmaması gerektiğini dikte etmeye çalışanlar bile bir anda araziye uyup ortadan kaybolanlara göre daha sempatik geliyordu.

On beşer gün arayla üç toplantı gerçekleşti. Her toplantıya hiçbir ayırım yapılmaksızın bütün Gönüllü Kültür Teşekküllerini oluşturan dernek ve vakıflar davet edildi. Her bir toplantı yaklaşık elli kişilik gruplarla gerçekleşti. Toplantı gündemi tek idi. Kendimizi ifade edecek, gençlere yol gösterecek, bir kültür, edebiyat, sanat dergisi yayınlamak. Dergi herkese açık olacak. Yayın kurulu gençlere yol açacak bir yöntem geliştirecek. Süslü püslü bir şey olmayacak. Tüzel kişiliği, ticari kimliği, sorumlu yazı işleri müdürü, vilayete bilgi, yayın kurulu, yazı ve ürünlerin derlenmesi, dizgi, mizanpaj ve baskı işleri akıl almaz bir zorluk ve meşakkat içinde geçiyordu. Aylık ve 1000 tirajlı olarak yayına başladığımızda, komik hikayelere konu olacak kadar tartıştıktan sonra adımızı da koymuştuk. "Ahenk". Çünkü ahenk; zıtların uyumu demektir. Biz farklılıklarımızı kavga ve çatışma konusu değil tanışmaya vesile yapmak için, beraberce yürümeye adanmış bir ütopya için yola çıkmıştık. Bizi "ahenk" den daha iyi ifade edecek bir sözcük bulamadık.

İlk üç sayıdan sonra yola devam konusunda daha ciddi zorluklar yaşamaya başladık. Yeni bir evre başladı. Ahenk 8. sayıya geldiğinde 1999 yılının o korkunç felaketini yaşadık. Kaçınılmaz olarak varlığımızı, anlamını hâlâ tam olarak bilemediğimiz "sanal" âleme taşındık. Sanmaktan geliyorsa çok uygun bir kelime değil. Çünkü onuncu yılımızda şöyle bir dönüp baktığımız zaman, her biri 32 sayfalık 25 sayı yayımlandığımızı, kağıt üzerinde tek cilt halinde baskısını denedik, olamayacak kadar büyük hacimde yazı yayınladığımızı gördük.

Zaman, zaman hacca giden karıncayla benzeştirdik kendimizi; zaman, zaman Hazreti İbrahim'in ateşine ağzında su taşıyan karıncaya. "Kendimiz olmayı asla unutmadan, ama bunu ön plana çıkarma gereği duymadan" diye ifadelendirdik yaptıklarımızı. "Sanat Allah'ı aramış, gerisi çelik çomakmış" diyen büyüklerimizi unutmadan. Bazıları bize "iyi de kardeşim, kim biliyor, kim okuyor yazdıklarınızı; işsiz esnafın kepenkleri kapalı dükkanına benziyorsunuz" dediler. "Yumurtladığı bir tek yumurta için ortalığı velveleye veren tavuklardan olmadığımız, kilolarca süt üretmeye karşılık gıkı çıkmayan inek olmayı tercih ettiğimiz içindir" dedik. Başkasının yumurtladığına gıdaklamak ise asla işimiz olmadı.

Üç grup yol arkadaşımız. Başlangıçtan bugüne hep beraber olduklarımız. Başlangıçta olmayan sonradan katılan ama yola devam ettiklerimiz. Başlangıçta beraber olduğumuz ama yola devam edemeyenlerimiz. Hepimizin çok temel bir ortak özelliğimiz var. Hiç birimiz diğerine benzemiyor. Beraber yaşamak için benzeşmek gerekmiyordu, bu bir. Benzemeyi aynılaştırma olarak algılamaya zaten karşıyız, bu da iki.

Nice on yıllara.

Sağlık ve esenlik dileklerimizle.

Bahar

*Pencereden içeri niye doldu ki bahar
Unutulmuş bir hançer çıkıyor gibi kından
Bergamut kokuları niye gelir yakından
Uzanıp toplayacak çok seven biri mi var*

*Dokunsan dökülecek kelebek kanadından
Hangi çocuk sevinip peşi sıra koşacak
Hangi mahmur direniş gözlerini açacak
Geç kalmış vuslatların yorgun hatırasından*

*Taneyle sap ayrıldı kalmadı gitti başak
Başka baharları da sürüklese ardından
Tutunamaz kaçarlardı hepsi de bu yangından
Artık o güzellikler geçmişte yaşayacak*

Artunç İskender

MESNEVİ DERSLERİ

SIR SAKLAMAK

{SIR PİN HÂNEST ENDER SAD ĞILAF / ZAHİREŞ BATEST Ü BATIN BER HİLAF}

Gördüğün her şeyin dışını görürsün, içler sana uzaktır. İçlerdeki sırlar yüz kat kılıfın içinde

Evet hep öyledir. İnsanların sadece görünen kısmıyla konuşur, bilişirsin, Ama derununda ne var, gerçekten dost mu yoksa düşman mı, iyiliğini mi düşünür, kötülüğünü mü nereden bileceksin. İnsanların içlerindeki sırlar, yüz kat kılıfa sarmalanmıştır. Yüz kat kının içinde gizlidir. Merak etmen, ne olduğunu anlamaya çalışman gerekmez. Ama gördüğün kısmınla yetinmemen gerektiğini bil. Sadece o kadarıyla yargıya varır hüküm verirken hata edersin.

Çünkü senin de saklamaman gereken sırlar vardır. Sırlarına sahip çıkıp saklamak zorundasın.

{HÂN HÂN İN RAZ RA BAKES MEKU / GERÇİ EZ TUŞE KÜNED BES CEST U CU}

Sakın sırrını kimseye söyleme. Araştıran soruşturan olsa bile.

Cariyenin biri hastalanmıştır. Ona aşık olan şah, iyileşmesi için bir tabip bulur. Tabip cariyenin sakladığı bir sır yüzünden hasta olduğunu keşfeder. Nabzını tutarak sorular sorar, aldığı cevaplarda nabzın atışını inceler. Nabzının fazla attığı cevaplar üzerinde yoğunlaşınca geldiği şehirde bir başka adama aşık olduğunu o yüzden hasta düştüğünü bulur. Onu hasta eden diğer nedenin bu sırrın ortaya çıkma korkusu olduğunu görür. Bir taraftan o korkuyu gidermekte diğer taraftan da bu sözleriyle ona şu öğütleri vermektedir;

1. Sakın kim olursa olsun sırrını söyleme. Bu genel bir kuraldır. Çünkü sırrını ifşa eden o sırrın sır olmaktan çıkacağına, artık herkes tarafından bilineceğinin farkında olmalıdır.
2. Seni iyileştirebilmem için bana güvenmelisin. Aramızda tam bir güvenin oluşması için sadece ikimizin bildiği bir sır olmalıdır.
3. Sana aşık olan şah bu sırrı öğrenirse, ani tepki gösterebilir. Öfkeye kapılabilir. Kıskançlıkla sana zarar verebilir.
4. Bir insanda onun acı çekmesine sebep olan bir sır görülse bile birden bire söylenmemelidir. Çünkü amaç onun acısını dindirmek, iyileşmesini sağlamaktır. “Ben her şeyi açık konuşurum” cümlesi patavatsızların mazeret cümlesidir.

{GUFT PEYĞAMBER Kİ HER Kİ SIR NEHFET / ZUD KERDED BA MERAM HAVİŞ CEFET}

Peygamber Efendimiz “sırrını saklayan, meramına çabuk ulaşır” buyurmuşlardı.

Sır, başkalarının duyması hâlinde ortaya zarar çıkma ihtimali olan şeydir. Bir sır başkaları tarafından bilinince, sadece saklı tutulmuş olması bile duyanın onun içinden kötü kısmını alıp iyi taraflarını bırakması gibi bir sonuç doğuracaktır. Sırrı işitenler, sırrın sahibini kötüleyecek zor durumda bırakacak ne kadar yönü varsa onu konuşurlar. Sırrı ortaya çıkan zor durumlara düşer, utanır, ne yapacağını bilemez hâle gelir. İşte bu gibi sebepler yüzünden asla sırrını söylememeli, onu ortaya çıkaracak bir hata yapmamalısın. Sırrını saklamak için elinden geleni yapmalısın.

Herhangi bir sırrı olanın o sırrı taşıması zordur. O sır o insana gittikçe ağırlaşan bir yük olur. Onu açıklamak, onu birisiyle paylaşmak ihtiyacını duyar. Bu ihtiyaç genellikle bir yardım talebi şeklinde ortaya çıkar. Ne yapacağım, bana akıl ver sorusunun üzerine oturur. Bu durumlarda insan, herhangi biriyle değil, çevresinin en güvenilir insanı ile sırrını paylaşmalı, istişare edecekse, aklına, karakterine ve ahlakına en çok güven duyulan kişiden yardım talep etmelidir. İstişare edecekse sözü dinlenir, nasihati tutulur, göstereceği yola düşülür birini bulmalıdır. Her önüne gelene akıl danışan, her gördüğünden nasihat almaya çalışan, her rast geldiğine sırrını fâş eden helak olur.

DANE ÇÜN ENDER ZEMÎN NEPÜHÂN ŞUD / SERA SER SEBZE-İ BOSTAN ŞUD

Tohum toprağın içinde sır olur saklanırsa, tohumun sırrı bahçenin yeşilliği, güzelliği ve mahsulü olur.

İnsanın içindeki sır toprağa gömülen tohum gibi olmalı. Tohum toprağın içinde saklı durur. Vakti geldiğinde açılır, toprağın yüzeyine başını çıkarır, başak olur, çiçek olur, meyve olur. Eğer vakti gelmeden tohum toprağın üstüne çıkarılırsa, çürür, yok olur. Sırlar da gereksiz yerlerde gereksiz kişilere açılır, söylenir açıklanırsa insana bela, musibet, zarar ve ziyan olarak geri döner.

ZER VE NAKRE KERNEBUDENDİ NİHÂN / PERVEREŞ Kİ YAFTENDİ ZİRGAN

Altın ve gümüş toprağın içinde saklı olmasaydı, herkesin ulaşabileceği yerlerde olsaydı, değerli olmazlardı.

Onlar madenlerin içinde sır gibi saklanır, sonra kendi kimyaları ile gelişirler. Buldukları zaman değerli olmaları, saklı olmalarındandır.

VER BİGUYİ BA YEKİ DÜ ELVEDA' / KÜLLİ SİRRİN CEVAZE'L-İSNEYNİ ŞA'

Birden fazlaya ulaşan sırra veda etmeli, ikiye ulaşan sır yok olur.

“Bir sırrım var, ne olur kimseye söyleme, sana söylemek durumundayım” cümlesi ile sırrını açıklayan kişi ne kadar gülünçtür.

Sen sırrını saklayamadın karşıdaki nasıl saklasın? O sırrı saklamanın dayanılmaz zorluğuna sen katlanamamışken ondan nasıl beklersin? Kaldı ki sana ait bir sırrı saklama sorumluluğu ondan daha çok senin üzerindedir. Senden daha az sorumluluğu olan neden o zorluğa katlanmak için çaba harcasın? Eğer senin sırrını o saklayacak olursa gerçekten garip bir tesadüf olacaktır. Ayrıca “sakın kimseye söyleme” diye tembih etmen ne kadar çelişkili. Senin uymadığın bir şeyi istiyorsun karşıdakinden. Sen söylemedin mi ki o da söylemesin?

GER DÜ SE PERRENDE RA BENDİ BEHEM / BER ZEMÎN MANEND MAHPUS EZ ELEM

İki kuşu birbirine bağlasan, keder içinde yerde gezinir dururlar.

MEŞVERET DÂREND SERPUŞİDE HUB / DER KİNAYET BA ĞALAT EFKEN MEŞUB

Kurtuluş çaresi ararlar gizliden gizliye, birbirleriyle konuşurlar.

Konuştukları şey onların sırrıdır. Dışardan bakanlar neler konuştuklarını anlayamaz, onların sırrına vakıf olamazlar. Görenler yaptıkları hareketlerden bir karmaşa içinde olduklarını düşünür, hiçbir anlam veremezler. Yanılgıya düşerler.

Hürriyetleri elinden alınıp bir yere bağlanmış iki kuşun hareketleri dışardan bakanlar için gerçekten anlamsızdır. Gagalarıyla yerde bir şeyler ararlar. Zaman, zaman birbirleriyle kavgaya tutuşurlar. Bir telaş içinde bir o tarafa bir bu tarafa gidip gelmektedirler. Onların bu hâli yapmaktadırlar bunları.

Kuşlar kuş beyinleriyle hürriyetleri için, sır saklamayı becerirlerken, akıl nuruyla nurlanmış insanların her saklıyı ulu orta konuşmaları, içlerinde hiçbir derinlik olmaksızın günü birlik yaşamaları, hürriyetleri için bir çaba harcamaları reva mıdır?

MEŞVERET KERDİ PEYEMBER BESTESER / GÜFTE İŞÂNEŞ CEVAP Ü BÎ HABER

Peygamber efendimiz üstü kapalı konuşurdu, ashabı onu anlar hasımları anlayamazdı.

Meşveret edilecek konunun önem derecesine göre konuşurdu. Ne bir kelime eksik ne bir kelime fazla. Onu dinleyenler arasında kim varsa herkes kendisine lazım olan kadarını anlar, daha fazlasını anlamasına da merak etmesine de gerek kalmazdı. Sorulan sorulara verilen cevaplar da böyleydi. Sorunun sahibinin ihtiyacı kadarına cevap verilirdi. Ona lazım olmayan, onun sormadığı kısım konuşma dışında kalırdı. Böylece mecliste kim olursa olsun, hatta düşmanları bile olsa öğrenmemesi gereken kısım sır olarak kalırdı. Oradan gelecek zarardan emin olurdu insanlar.

GÜFT Nİ MEN HOD PEŞİMANEM EZ AN / DEST-İ HOD HÂYAN U ENGÜŞTAN GEZAN

“Hayır söylemem” dedi Bezirgan, “zaten parmaklarımı ısırıyorum, konuştuğuktan öyle pişmanım”

MEN ÇİRA PEYĞAM-İ HÂMİ EZ GÜZAF / BÜRDEM EZ Bİ DÂNIŞİ VAZ NİŞAF

“Bu anlamsız haberi boş yere getirdim, akılsızlığımdan aptallık ettim.”

Bezirgan söylenmemesi gerekeni söylemiş, ortaya çıkan zararı görünce bundan son derece pişman olmuştu. Boşboğazlık ettiğini, gereksiz konuştuğunu düşünüyordu. Konuyla ilgili soruya verdiği cevapta dile getirdiği şeyler bunlardı. “Zaten pişmanım, o kadar pişmanım ki parmaklarımı ısırıyorum, öfkeden ve üzüntüden. Boş ve ahmakça bir sözü tekrar etmekten dolayı ortaya çıkan zararı görünce kendime kızıyorum, bu konu hakkında konuşmak istemiyorum” diyordu.

Ama söze “hayır söylemem” diye başlaması aslında onun bu konuyu konuşma ihtiyacına işaretledi. Gerçekten konuşmak istemiyor olsa idi, susardı veya konuyu değiştirdi veya bir başka soru sorarak hedef saptırırdı. “Ben bu soruya cevap vermem, zaten çok pişmanım, konuştuğum için aptallık ettim” demesi gönlünde sakladığı sırrı taşıyamadığını eğer ısrar edilirse konuşacağını gösteriyordu.

Sır saklamanın insan gönlüne ağır bir yük gelmesi, sonra onu kendi dışında birileriyle paylaşma ihtiyacı çekmesi çok sık görülür. Ortaya çıkacak zararların da çok fazla örneği vardır.

M. Sait Karaçorlu

Dedim Dedi

*Bir yerde rastladım ben bir civana
Dedim yüzün göster dedi ki yoh yoh
Baktım ki çok yaban gelmez amana
Dedim az yakın gel söyledi yoh yoh
Dedim adın nedir dedi nefise
Dedim işin gücün dedi desise
Dedim huyun suyun dedi habise
Dedim akıl fikir söyledi yoh yoh
Dedim sıfatın ne dedi emmare
Dedim istikamet dedi seyyare
Dedim ben neyim dedi mekkâre
Dedim çok ağırsın söyledi yoh yoh*

*Dedim aslın nedir dedi ki toprak
Dedim meyven hani dedi ki çorak
Dedim merhametin dedi pek kurak
Dedim üç-beş damla söyledi yoh yoh
Dedim en bildiğin dedi istemek
Dedim bilmediğin dedi beklemek
Dedim benzerlerin dedi it köpek
Dedim insaniyet söyledi yoh yoh
Dedim okur musun dedi lüzumsuz
Dedim sevenlerin dedi uyumsuz
Dedim gel kitaba dedi git uyuz
Dedim bak giderim söyledi yoh yoh*

B. Nuri Demircan

Mahzun Şövalye - IV

Haçlı Ruhü

Dünyaca ünlü Don Kişot romanının yazarı dünyaca ünlü Miguel Cervantes de Saavedra, ömrünü bir gün bir şövalye olma, şövalye unvanı kazanma hayâli peşinde harcamış bir Haçlı askeridir. Doğuştan unvan sahibi olmayanlar için bu hedefe ulaşmanın tek yolu da buydu zaten. Vadeden, ama garanti edemeyen bir yol. Milâdî 11-13.ncü yüzyıllarda, o çağın imkânlarıyla, daha doğrusu imkânsızlıkları içinde yüz binlerce insan evlerinden, yurtlarından koparılıp yollara salınmış, günde en fazla 40-50 kilometre hızla binlerce kilometre uzağa götürülmüştür. Çok yoğun bir fakirlik ve sefalet içinde yaşayan insanlar, gittikleri yerlerde hesapsız servetlere ulaşacakları yalanıyla motive edilmiş; fazladan bir de din kisvesi örtülerek asıl gaye örtbas edilmiştir. Bunu sağlayan güç Haçlı ruhu, bu ruhu besleyen en önemli damar da şövalye ruhu, şövalyelik kurumudur.

Sefere katılanlara kırmızı bezden iki şerit dağıtılıyor, bu iki şerit elbisenin önüne çapraz dikilmekle haç şekli verilmiş oluyordu. Geriye, vatanına dönme başarısını, daha doğrusu şansını elde edebilenlerin bir haç da elbiselerinin arkasına dikme hakları vardı. Kutsallık atfedilmiş bu sembol, bu hayasız akınlara katılanların ortak ruhunu temsil etmektedir.

Miladi 1095 yılında Papa II. Urban tarafından fikri temellerinin atıldığı bilinen, krallardan idam mahkûmlarına kadar her türlü gözü dönmüş çapulcudan oluşan Haçlı Seferlerinin çekirdek gücü şövalyelerdi. Gidecekleri yerlerde konacakları servetlerin ötesinde, her türlü günahlarının affedileceği vaadleriyle yönlendirilen insanlardan oluşan, geçtikleri yerleri çekirge sürüleri gibi talan ve viran eden, bastıkları yerde ot bitmeyen bu şer dalgalarının en şiddetlileri bile Anadolu'nun temiz bağrında eridi, o anlı şanlı şövalyeler Kılıç Aslanların keskin kılıçları altında toprağa gübre oldu.

Piyer Lermite isminde bir papaz ve Fakir Gotya denilen bir meczubun öncülüğünde, 100 bin kişiden fazla olduğu bilinen ilk dalga İznik civarında I. Kılıçaslan tarafından imha edildi (M:1095). M:1096 yılında yola çıkan 600 bin kişilik ikinci dalgadan Kudüs önlerine ulaşabilenlerin sayısı 40 bin civarındaydı (M: 1099). İznik - Kudüs arasındaki yolu aşmak üç yıl sürmüş ve yarım milyondan fazlası bu yolda ermişti.

Ulaşmayı başaranlar, Müslümanların o sıralar içinde buldukları siyasi karışıklıklardan da yararlanarak Kudüs'ü zaptettiler. Halkını hiçbir ayırım yapmadan hunharca katlettiler ve burada Latin Krallığı adını verdikleri bir krallık ihdas ettiler. Gene işgal edip ahalisini kılıçtan geçirdikleri Antakya, Urfa, Yafa, Trablusşam, Sur ve Nablus gibi şehirlerde de bir takım dukalıklar ve kontluklar kurarak Kudüs'deki krallığa bağladılar. Bu başarı (!) üzerinde Avrupa'dan yola çıkarılan 100 bin kişilik dalga gene Anadolu'da eridi (M: 1101).

M: 1144 yılında Urfa ve Halep, Musul Atabek'i Nurettin Mahmut Zengi tarafından Haçlılardan geri alındı. Kudüs kralı, sokakta kendinden büyük çocuklara kafa tutup da zoru görünce eve, annesinin eteklerinin altına saklanan şımarık çocuklar gibi, Papa III. Ojen'den yardım istedi. Alman ve Fransız krallarının başkanlığında yeni bir şer dalgası oluşturuldu. Kral III. Konrat kumandasındaki 75 bin kişilik Alman ordusu Konya Ovasında Sultan I. Mesud'un kılıcına çarpınca kalan 5 bin kişiyle İznik'e zor kaçtı. Fransız kralı VII.nci Lui Konya ovasından geçmeyi göze alamayıp Antalya üzerinden Suriye'ye ulaşmayı uygun buldu. Ancak ordusuyla beraber Batı Toros geçitlerinde Selçuklulara yakalandı. Güç bela o zamanlar Bizans'ın elinde bulunan Antalya'ya ulaştı. Kalan askerlerini karadan gönderirken kendisi deniz yoluyla Antakya'ya gitti. Ancak orada kendisini kötü bir haber bekliyordu. Orta Toros dağları ordusuna mezar olmuştu. Ancak muhafız birlikleriyle Kudüs'e ulaşabilen bu iki kral hallerine bakmadan Şam'ı da kuşatmaya kalktıysa da bir sonuç alamadan memleketlerine geri döndüler (M: 1149).

M: 1187 yılında Selahaddin Eyyubî'nin Kudüs'ü geri alarak uydurma Latin Krallığına son vermesi üzerine Avrupa tekrar hareketlendi. Fransa Kralı Filip Ogüst, İngiltere Kralı "Aslan Yürekli" Rişar ve Alman İmparatoru Frederik Barbaros yola çıktılar. Kara yolunu tercih eden 100 bin kişilik Alman ordusu gene Anadolu'yu geçemedi. Deniz yolunu tercih eden Fransız - İngiliz takımı Akkâ kalesini almayı başardıysa da Kudüs'e giremedi. Önce Fransa kralı ve arkasından (nasıl bir arslanın yüreğiye) İngiliz Kralı memleketlerine döndüler (M: 1192). Rişar dönmek zorundaydı; çünkü uzak akrabası orman şövalyesi Robin Hood'un bütün gayretlerine rağmen yakın bir akrabası tahtını ele geçirmek üzereydi.

Sonraki şer dalgasının encamı bir hayli garip oldu. Papa III.ncü Innosan onları Kudüs için toplamıştı ama onlar bazı tuhaf olaylar ve entrikalar sonucunda İstanbul'a, o günlerdeki ismiyle Konstantinopolis'e geldiler. Hıristiyanlık adına hareket eden bu güruh, Hıristiyanlığın bu önemli merkezini işgal edip yaktı, yıktı ve yağmaladı. Yerine gene uydurma bir devlet kurdularsa da, kısa bir süre sonra hepsi dağıldı.

Bundan sonra hep deniz yoluyla gelecek olan şer dalgalarından bir sonraki, Doğu Akdeniz sahilindeki bazı küçük şehirlere bir hayli zarar verdiyse de (M: 1217); başındaki Macar Kırallı Andre askerinin karnını doyuramayınca geri döndü. M: 1219'da Dimyat'ı yakıp yıkan Haçlıları da Eyyubî Hükümdarı Melik Kâmil geri döndürdü.

M:1234'deki son dalga, Eyyubî'lerin iç çekişmeler yüzünden zayıf durumda oluşu sebebiyle Kudüs'de geçici bir oturma izni almayı başardı. Bu süre içinde toparlanan Eyyubî'ler M:1244'de Haçlıları Kudüs'ten çıkardı.

Haçlı seferlerinden artık usanmış bulunan Avrupa'da Papa IV. Innosan'ın çağrısına yalnız Fransa Kralı Sen Lui icabet edebildi. 50 bin kişiyle Dimyat'a geldi ve Eyyubî Sultanı Turanşah'a esir düştü (M: 1248). Yüksek meblağlarda kurtuluş parası ödeyerek memleketine dönen Sen Lui, bir Haçlı Seferine daha kumanda etti. Ama bu sefer hedef Kudüs değil, Tunus'du. Bu sefer de, ordunun önemli bir kısmıyla beraber Kralın da çıkan veba salgınına kurban olmasıyla sonuçlandı.

Avrupa kaynaklı tarih kitaplarına göre "Haçlı Seferleri" nin başlangıcı ve sonu böyledir. Bu yaklaşım Haçlı Seferlerini Kudüs hedefiyle sınırlandırıp gerçek anlam ve kapsamına gizlemek için yapılan bir saptırmadan ibarettir. Aslında Kudüs hedefi de bir saptırmadır. Kudüs şehrinin Hıristiyanlık için kutsal sayılmasını gerektiren sebepler bir hayli karanlık ve bulanıktır çünkü. Kudüs'de Hıristiyanlığa ait, onlar tarafından yapılmış harabe, hatta rivayet halinde de olsa bir tek eser yoktur. Hz. İsa A.S. Kudüs'te değil, Nasara şehrinde doğmuştur. Onun zamanındaki Kudüs halkı Yahudiler, bölgenin hakimi ise Roma'lılardır. Hıristiyanlık, Havariler eliyle bu bölgede değil, Antakya'dan başlayarak Anadolu'nun Kapadokya ve Efes gibi yörelerinde tutunmaya çalışmış, gelişmeye başlamıştır. Tarih boyunca Kudüs'de, anılan yapay Latin Krallığı dışında bir Hıristiyan hakimiyeti, yönetimi de olmamıştır.

Gerçekte, Hıristiyan ve İslam Dünyaları arasında meydana gelen savaşların hepsi aynı habis ruh'un, Haçlı ruhunun ürünüdür. Din'le, inançla, iki dünya saadetiyle, ahiret kaygısıyla bir ilgisi olmayan, böyle manevî kavramları bile kendi amaçları için eğip bükerek, değiştirerek kullanmaktan çekinmeyen; bütün faaliyetlerini kendi varlığını ve menfaatlerini koruyup yüceltmeye adanmış bir zihniyetin ruhudur bu. Hak ve hakikatin geniş halk kitleleri tarafından anlaşılıp öğrenilip de kendi iç yüzlerinin ortaya çıkması korkusunun güdümünde, gerçeğin kaynağını kurutma yolunda her şeyi mubah gören ve bu hedefe ulaşmak için insanî, dinî veya ahlakî hiçbir sakınca görmeyen, engel tanımayan bu ruh; işin başından, yâni Hakikat güneşinin Mekke'de doğuşundan bu yana faaliyetlerini bu doğrultuda yürütmüştür ve hâlen de yürütmektedir.

Tarih kitaplarınının Haçlı Seferleriyle bağlantı kurmadan naklettiği Malazgirt de (M:1071) bir Haçlı savaşıdır. Alpaslan'ın 50 bin'i bulmayan kuvvetleri karşısında Bizans kralı Romen Diyojen'in yaklaşık 200 bin kişi olan ordusunda kendi askeri 15-20 bin civarındaydı. Çeşitli ülkelerden getirilen askerlerdi gerisi.

İki Kosova savaşı da, Mohaç da, Sırp Sındığı da, Yıldırım Beyazıt'ın Niğbolu zaferi de; kısacası Osmanlı'nın batı cephelerinde yaptığı bütün savaşlar hep birleşik Avrupa ordularına karşı yapılmıştır. Kıbrıs, Rodos, Girit, Malta adalarını Türklere karşı savunup kaybedenler de; Preveze'de Barboros Hayrettin Paşa'nın vurup dağıttığı donanma da, şu veya bu ülkeye değil Avrupa'nın bütününe ait kuvvetler, yani Haçlılardır. İspanya'da koskoca bir medeniyeti yok edip bu vahşeti "Reconquista" diye yüceltmeye kalkışma yüzüzlüğünü, utanmazlığını ortaya koyan da onlardır.

Hakkı güce tabi gören, medeniyeti teknolojik üstünlük diye tanımlayan, "madem ki güçlüyüm, her istediğimi yapmaya hakkım var" diye kendinden olmayanlara, kendisi gibi düşünüp yaşamayanlara hayat hakkı tanımayan bir anlayış, "habis" dışında hangi sıfatla nitelendirilebilir?

I. Dünya Savaşı sonunda Türk Kuvvetlerinin çekilmesinin hemen ardından Ortadoğu'ya gelip yerleşen birleşik Avrupa Kuvvetleri'nin Komutanı İngiliz Generalinin Şam'a, Selahattin Eyyubî'nin türbesine gelip o muazzez kabrin duvarlarını tekmeleyerek "Kalk Selahattin, Kalk! Bak, işte geri geldik!" deyişi "Habis Ruh" dan başka hangi kavramla açıklanabilir?

Çanakkale de bir Haçlı Savaşı değil midir? Mondros'da, Sevr'de ve Lozan'da masanın karşısında bir tek mi Avrupa Devleti vardı?

Dünyanın tâ öbür ucundan kalkıp Ortadoğu'ya barış ve özgürlük getirmek yaveleriyle Irak'ı işgal eden şer güçlerin başındaki kişi de "Yeni bir Haçlı Seferine çıkıyoruz!" demedi mi?

Sonuç olarak gerçekte ne haçlı seferleri bitmiş, ne haçlı ruhu, ne de şövalye ruhu ölmüştür.

Sarazen

Kudüs merkezli uydurma Latin Krallığı'nın, batı kaynaklarına göre "tarih boyunca büyük devletler" listesinde daima yeri vardır. Bu yapay krallığı kuranlar ve kısa süre için de olsa yaşatanların bu bölge halkına verdiği isimlerin biri de, halen de kullanılmakta olan "Sarazen" (Saracen) kelimesidir. Bu kelime "göçebe" anlamına gelmektedir. Yerleşik bir hayattan mahrum, şehirleri olmayan, dağdan dağa gezen, şehir ve medeniyet kurma yetenekleri olmayan bir çeşit insan sürüsü. Sonuçta medenî (!) Avrupalılar tarafından insan bile sayılmaya lâyık olmayan bir halk.

Onların varlık sebebi muhkem şato ve kalelerinde güvenli bir hayat süren asilzadelerin ihtiyaçlarını karşılamaktı. Bu görevlerini yerine getirmezlerse yapılacak işlem belliydi. Asil beylerin kahraman şövalyeleri kalelerinden pür-silah çıkar; köyleri, bahçe ve tarlaları talan eder; silahsız savunmasız insanların ellerinde ne varsa yağmalar ve dönerlerdi. Kısacası kendi memleketlerinde geçerli olan Vassal - Süzeren sistemini burada da aynen kurmuş gibi görünüyorlardı.

Tek fark buraların yerli halkına verdikleri "Sarazen" ismiydi. Bunu "göçebe" anlamında kullanıyorlardı ama kelimenin bir de etimolojisi vardı. "Sara", Hz. İbrahim A.S.'ın ilk hanımı, Hz. İshak A.S.'ın annesi, Hz. Yakup A.S.'ın babaannesidir. Hz. Yakup A.S.'ın lâkabı "İsrâil" dir. Hz. İbrahim A.S.'ın diğer oğlu Hz. İsmail A.S.'ın annesi ise Hz. İbrahim A.S.'ın diğer hanımı olan Hz. Hacer'dir. "Sarazen" kelimesinin kalan "zen" parçası "-siz" - "-sız" sonekinin olumsuzluk anlamına sahiptir. Buna göre "Sarazen", "Sara'sız" yâni "Sara'dan olmayan" demektir. Nitekim tıpkı "moro" gibi bu kelime de zaman içinde "Müslüman" anlamında kullanılır olmuştur.

Mitolojiye dönüşmüş kültürleri, hurafelerden ibaret hale gelmiş dinleriyle Yahudi ve Hıristiyan dünyalarının biri biriyle ne kadar ünsiyet içinde olduklarını gösteren, küçük de olsa çarpıcı bir örnektir bu. Her iki dünya'da da Tevrat'ın adı Ahd-i Atik (Eski Ahid), İncil'in adı Ahd-i Cedid (Yeni Ahid)'dir. Her iki dinin mensupları da bu iki kitabın hükümlerine keyiflerinde göre tâbi olur veya öyle görünürler. Bu, "yok aslında biri birimizden farkımız" demektir. Zaten konu İslâm'a, yani hakikate düşmanlık olunca bu ayrı gibi görünen iki dünya, ayrılmaz bir bütün haline gelivermektedir her zaman.

Sanal Devlet

Kudüs'de kurulan uydurma Latin Krallığı'nın ömrü 80 yıl kadar sürdü ama, burada kurulan bir "oluşum" çok daha uzun ömürlü oldu: "Saint-Jean L'Hospitalier : Aziz Yahya Hastabakıcıları". Görünüşte, dışarıya bildirildiği kadarıyla bu teşkilatın kuruluş amacı hac amacıyla Kudüs çevresine gelen Hıristiyan'lara yardımcı olmak, onların ihtiyaçlarını karşılamak, hastalara bakmaktı. Bu insanî amaç gerek yerel, gerekse Avrupa'daki kaynakların ilgi ve cömert desteğinin de bilinen gerekçesiydi aynı zamanda. Zaten teşkilatın ismi yerine göre veya keyfî olarak "Saint-Jean Chevaliers : Aziz Yahya Şövalyeleri" haline dönüşüveriyordu istendiğinde.

Zaman içinde "Keşişler", "Tarikat", "Tapınak" gibi kelimelerle kurulmuş çeşitli isimler alan teşkilatın ilginç bir arması vardı: büyükçe kırmızı bir haç'ın yanında bol kıvrımlı bir "vipera", yâni bir engerek yılanı ve ağzında yarısı yutulmuş bir insan, bir "Sarazen"! Kelimelerle gizlenen asıl amaç bu arma'da açık seçik belli oluyordu: Kudüs ve çevresinden başlayarak yeryüzünü Sarazen'lerden temizlemek, kurtarmak. Arma'nın tasarımı da oldukça başarılıydı doğrusu. Dışardan bakana, tehlikesini bilmeyene ışıltılı derisiyle sevimli bile görünebilecek, ayakları yok diye merhamet bile cezbedebilecek bir yaratık. Gündüzleri görünmemek için toprak altından çıkmayan, gece karanlığından yuvasının deliğine kafasını yerleştirip önünden bir "av" geçmesini bekleyen, olmazsa çıkıp çalı diplerinden sürünerek yiyecek arayan sinsi bir avcı. Soğuk, tehlikeli, acımasız ve hain. O zamanlar heykel ve taş kabartma olarak bina duvarlarında, kapı girişlerinde; desen olarak bayraklarda ve şövalyelerin zırhlarında görülen bu arma, hâlen ünlü İtalyan Alfa Romeo otomobillerinin amblemi olarak varlığını sürdürmektedir.

Düşkünlere yardım, Tarikat, Tapınak, Aziz Yahya, Keşiş gibi olumlu kavramlar teşkilatın dış yüzü, maskesiydi. Bu yaldızlı maskenin altındaki ikinci katman ise Şövalye kelimesinin ima ettiği kan dökme, cinayet ve soykırım hedefleriydi. Üst katman herkese, ikinci katman ise yerel kaynaklara ve Avrupa'daki merkezlere mesaj veriyordu.

Oysa teşkilatın asıl gayesi ve kuruluş amacını oluşturan bir alt katmanı daha vardı. Ancak, yükselme prosedürlerinin çok katı kurallarla sağlam bir disiplin altına alındığı en üst kademedekilerin bildiği bir katmandı bu. Bu sır o kadar iyi korundu ki, yüzyıllarca dışarıya sızmadı. Bu amaç bir dünya devleti kurmaktı. Yalnız en akıllı, en zeki insanların yönettiği, yönetim kademesinde yer alabildiği bir devlet.

Bu gerçek amaç için ikinci katman, yâni Hıristiyanlık katmanı da bir örtü, bir maskeydi. Onlar her türlü dinî düşünce ve yaklaşımı aşmış insanlardı. Onlara göre kahramanlar da, hanedanlar da, dinler de toplumları yönetmekte başarılı olamamıştı, olamazdı. Yahudi mitolojisine pagan kültürlerden sızmış olan Kabala gibi bir takım gizli bilimlerin, sihir ve büyüün peşindeydiler. Kendilerine üs olarak Hz. Süleyman'ın inşa ettirdiği mabedin (Beyt-ül Makdis) bulunduğu inanılan yeri seçmişlerdi. Burası aynı zamanda Mescid-i Aksa'nın da bulunduğu yerdir. Bu sebeple bir isimleri de "Tapınak Şövalyeleri" (Templar Knights) veya kısaca "Tapınakçılar" (Templars) idi. Aradıkları gizli bilgilere bu mabedin temellerini kazarak ulaşmayı umuyorlardı. Bir yandan da ele geçirdikleri bazı eski belgeleri çözümlenmeye çalışıyorlar; ulaşacakları bilgilerle kuracakları devlete yenilmez bir güç sağlamayı hedefliyorlardı. Bunlara "ezoterik" (bâtinî) bilgiler deniyordu.

Kendilerini "yoksul askerler" olarak tanımlasalar da, hızla zenginleştiler. Avrupa'dan gelen Hıristiyan hacıların her türlü ihtiyacını karşılama görevini üstlenmişlerdi. Bu yolla büyük servetler kazandılar. Ayrıca Avrupa'dan da, yerel kaynaklardan da sürekli parasal yardım ve destek alıyorlardı. İlk kez "bankacılık" benzeri bir çek-senet sistemi kurdular. Hatta bazı araştırmacıların tesbitlerine göre bir tür Ortaçağ kapitalizmi oluşturmuşlar ve inançlarına aykırı olduğu halde faiz işleterek modern bankacılığa öncülük etmişlerdi.

Ama teşkilatın gücünün tek kaynağı bunlar değildi. Adamlarını gerçekten iyi seçiyor, en ufak bir sızıntıya yer bırakmayacak çok sıkı bir disiplinle çalışıyorlardı. Bilinen üyelerinden ayrı gizli, çoğu birbirini tanımayan üyeleri de vardı. Toplumların çeşitli alan ve seviyelerinde başarılı olmuş insanları uzaktan bir süre izliyor, belli bir potansiyel gösterenleri seçerek gizli törenlerle aralarına alıyor, kendi ilkeleri doğrultusunda yetiştirip yükseltiyorlardı. Bu sayede zaman içinde her ülkede, sanayi ve ticaret alanlarında, devletlerin çeşitli kademelerinde yer alan adamlardan oluşan kadrolar kurmayı başardılar.

En tepe yöneticiye "Büyük Üstad" (Grand Maitre) deniyor, üyeler biri birine "kardeş" (İng: Brother; Fr: Frère) diye hitap ediyordu. "Sister" veya "soeur" yoktu; çünkü teşkilata kadın üye kesinlikle alınmıyordu.

Selahattin Eyyûbi'nin M:1187'deki Hittin savaşıyla Haçlıları kesin bir yenilgiye uğratıp Kudüs'den çıkarması üzerine bu yardımsever zavallı (!) keşiş-şövalyelerin bir kısmı önce Akkâ'ya, sonra Kıbrıs'a geçti. Bunlar M:1300 yıllarında Silifkeye, oradan Lârende'ye (Karaman) daha sonra da Rodos'a göçtüler. Burada bir hayli palazlanarak "Rodos Şövalyeleri" adını aldılar. Bir yandan Mısır'daki Memlûkları, bir yandan da Anadolu beyliklerini sürekli taciz ettiler. Bir adada yaşıyor olmaları asıl ihtisasları olan korsanlık için uygun bir ortam sağlıyordu. M:1399'da tabii gene Haçlı olarak Niğbolu Savaşına katıldılar.

M:1440'lı yıllarda bunların korsanlıklarından çok zarar gören Memlûklar Rodos'u sıkıştırmaya başlayınca Şövalyelerin bir kolu Halikarnas'a (Bodrum) geçerek buraya yerleşti. Fatih bu yapıya son verdi ama teşkilatın Rodos'tan çıkarılması Kanunî'ye nasip oldu (M:1523).

Kutsal Roma Germen İmparatoru V. Karl (Carlos, Şarlken), Osmanlının gadrine uğramış bu gariban (!) keşişlere arka çıkmakta gecikmedi. Onlara Malta adasını tahsis etmekle kalmadı, Avrupa'nın çeşitli yerlerinden gelir getiren bir çok mülk bağışladı. Bundan sonra teşkilatın adı "Malta Şövalyeleri" oldu. Tabii, Akdeniz'de sürekli terör estirme misyonları da devam etti.

Bir adı da "Adalet Şövalyeleri" olan teşkilat bu dönemde bir yandan eli erdiği, gücü yettiği sürece "Sarazen" katlederek yeryüzünde adaleti kurmaya çalışırken bir yandan da kendisiyle aynı misyonu üstlenmiş olan "Cezayir Garp Ocakları" teşkilatıyla mücadele etmek zorunda kaldı.

1798'de teşkilat bir gadre daha uğradı. Bu sefer tokat Osmanlı'dan değil, Fransa'dan gelmişti. Mısır seferine çıkarken Malta'yı da temizleyivermişti Napolyon Bonapart. Ama bu temizlik de teşkilatın sonu olmadı. Kolayca sona erdirilemeyecek bir yapısı vardı çünkü. 1834'de gene Papa'nın korumasını kazandılar ve İtalya'da kendilerine yerler verildi.

Hâlen kısa adı "Egemen Malta Tarikatı" olan teşkilat, 1961'de Papa tarafından onaylanmış bir Anayasa'ya sahiptir. Merkezi Roma'da bulunan teşkilatın tam adı "Sovrano Militare Ordine Ospedaliero di San Giovanni di Gerusalemme di Rodi e di Malta" yani "Kudüs, Rodos ve Maltalı Aziz Yahya Egemen Askeri Hastabakıcılar Tarikatı"dır. Kendine ait bir toprağı olmamakla beraber Birleşmiş Milletler teşkilatında resmî gözlemcisi, 100'e yakın ülkeyle diplomatik ilişkisi vardır. Neyse ki bu ülkeler arasında Türkiye yok.

M:1187'deki Hittin savaşı sonucunda Selahattin Eyyûbi'nin Kudüs'den çıkardığı Tapınakçıların bir kısmı Akkâ ve Kıbrıs'a geçmek yerine Avrupa'ya dönmeyi seçti. Esasen daha önce de Avrupa'ya dönüp teşkilatlanmayı başlatanlar olmuştu. Beraberce teşkilatın yapısını koruyup kurallarını uygulayarak Avrupa'da güçlerini artırdılar. Fransa başta olmak üzere Avrupa ülkelerinin hepsinde dikkat çeken güçlü teşkilatlar haline geldiler. Bu büyüme hem siyasi hem de dinî otoriteleri rahatsız etti. Kilise, teşkilatın hiç de kuruluş amaçlarına uygun yürümediğini, Hıristiyanlıktan giderek uzaklaştığını fark etmişti. Fark etmesi lâzımdı, ne de olsa bu "gündüz külahlı gece silahlı" siyasetini kendisi de başarıyla uyguluyordu.

Fransa Kralı Philippe Le Bel ve Papa V. Clement'in birlikte aldıkları bir kararla 1307 yılında teşkilat kapatıldı ve mensupları tutuklandı; "Üstad-ı Âzam" da dahil olmak üzere üst düzey yöneticilerin çoğu idam edildi, diğerleri ağır hapis cezalarına çarptırıldı.

Ama yılanın kafası gene ezilememiş, izlerini kaybettirmeyi başaranlar sığınacak bir yer bulmuştu: XIV. Yüzyıl Katolik kilisesinin otoritesini tanımayan tek Avrupa ülkesi olan İskoçya. Burada toplandılar ve yeniden örgütlendiler. Ama eski isimlerini artık kullanamazlardı. Duvarcı loncalarına sızdılar ve kısa sürede ele geçirdiler. "Duvarcı Ustası" nın Batı Avrupa dillerindeki karşılığı "Mason" dur.

M. Cahid Hocaoğlu

KULUN PİYASAYLA İMTİHANI

*Elmayla imtihanla başladı öykümüz
Ta kâğıttan put yapımına dek sürdü
İşkembeler şiştikçe düştü süngümüz
Yedi başlı ejderha bankalar püskürdü
İlkin insanlık çekildi damarlarımızdan
Sonra yaşamak hissi ve sevda sürmek
Talih mi tavan yapar artan efkârımızdan
Hayat mı dip yapsa da zamanı sömürmek*

*Dövize endekslî ilişkilerin akıbeti
Kalpteki kayıt dışı cep miktarına denktir
Artık ecel yapacaktır sismik daveti
Gayri göz kırpmam bile deprem demektir*

Süleyman Pekin
15.03.2007 – SERDAR

Hazan Mevsiminde Bağdat

Hazan mevsimidir
Gözünün görebildiğince kan rengidir Bağdat
Henüz dağlara nâmı düşmemiş
Ebabil bakışı, İbrahim yüreği
Henüz Batı, batısındadır ve batılındadır aşkın
Hâlâ sırtlan kümesidir.

Hazan mevsimidir
Kâbillerin ihtirası yırtmıştır peygamber mirası geceliği
Özgürlük, ehli beytin tepesine inen bombadır
Yanardağdır, alevi yosunlaşmış yüreklerde
Fatıma'nın çığılığı desibel üstüdür
Duyulmaz zikir meclislerinin zevk-i aşkından
Feryad-ü figan
Amerika üssü hala kuzey zihnimizdedir
"Zırhını çıkarmadı Allah resulü
Namazını kılmadı
Bir ihanet, bir feryat duyulmuştu
Beni Kureyza'dan
Gün namus günüydü"

Hazan mevsimidir
Ölen, düşen, kirletilen Müslüman değil,
Sünni, Şii, Kürt ya da Araptır.

Zalimler, müttefiktir stratejik; mümin dolar zengini

Allah'ını Peygamberini seven, hoş görülü
Patrikhane ikinci adresimizdir.

Hazan mevsimidir
Başını örtmek için yürüyenlerin
Başı kesilenler için sustuğu demdir
Kadının sesi şarkı söylerken namahrem
İrzına geçilirken elemdir
Nice kandiller gelir geçer de Davudî hafızlar dilinden
Zalime beddua okumak ardır,
Uzuvları kopmuştur müminlerin
Narkoz yirmi iki ayardır

Hazan mevsimidir
Zalimlerin ve mazlumların saraydır Bağdat

Bir Genç Osman hatırası
Bir evlad-ı resül yasıdır.
Annenin çocuğuna son bakışıdır bir milyon
Sevdaların ırzına geçildiği ilk masaldır
Müminin zalimle imtihanı
Tarihin kana ve kancıklığa boyanmasıdır
"Ben koyunlarımı istiyorum dedi Abdülmuttalip
Ben koyunların sahibiyim
Mekke'yi korumak da sahibine aittir
Vaktin sahibine
Zamanın sahibine
Gücün sahibine."

Feyzullah DİVLİ

TUTKU ÜZERİNE

Adı belki tam olarak "tutku" değil. Ama insanın hayatının merkezine oturduğu ve değiştirmeden bağlı kaldığı omurgaya başka bir isim bulmak zor. Tutku sözcüğünün vurgusunda fonetiğinde özellikle kullanım alanında olumsuz anlam çağrışımları var. Hatta "ihtiras" kelimesinin yerine kullanılmak gibi bir talihsizlikten dolayı daha dar -daha aşağı da denilebilir-bir alanı kapsadığını düşünmek bile mümkün.

Hayır, ihtiras anlamında kesinlikle olmaksızın bir başka şeydir anlatılmaya çalışılan tutku ile. Tutku; insan için iç dinamik. Tutku her şeyin üzerine oturduğu taban. Dış dünyaya anlamlar kazandıran temel postulat. Her şeyi önem sırasına koyan ana unsur. Olmazsa olmaz olan. Zedelenirse bir anda her şeyin sarsıldığı temel. Gevşerse bir çok şeyin gevşediği, zorluklara dayanma gücü veren direnç noktası. Sabır bir enerji ise tutku, onu üreten dinamo.

İnsana adeta doğuştan verilmiş, inanma veya sevmeye yeteneğine benziyor tutku. İnsan doğuştan gelen görme, koklama, konuşma, gülme, yeteneği gibi bir inanma yeteneğine sahip olduğu için bir şeylere inanır. Sonra o inandığı temel esaslara bağlı olarak evren, hayat, insan hakkında bir algılama ve açıklama çerçevesi oluşturur. Bundan sonrası artık rutindir. Doğrularını yanlışlarını amaçlarını mutluluklarını oluşan bu çerçeveye uyumuna göre yargılar, karara bağlar. Sevmek de böyledir. İnsan bu gün bir şeyi seveceğim diye güne başlamaz. O yetenek zaten vardır. Uyumlu uygun ne bulursa sevgisi harekete geçer. Aslında çoğu zaman bu uyum ve uygunluk da söz konusu olmaz. Önce sever insan sonra uyumlu ve uygun olduğu kanaatini oluşturur. Bütün bu işler olup biterken "beyin" denilen hücreler yığını, sadece sınırları, kan dolaşımını solunum sistemini sevk ve idare etmektedir.

Bu işlerin sevk ve idaresi beyinle değil ama beyne bağlı başka birim veya birimler tarafından sevk ve idare edilir. Kalp, gönül, ruh, akıl, isimleri veya dereceleri olan adına sadece "birim" diyerek geçiştirmek zorunda olduğumuz yeteneklerin merkezi daha farklıdır. İşte burada karışır işler. Bunlara "beyin" denilip geçilmesi kabaca öyle gibi gelmesindedir. Aslında beyin donanımdır. Yeteneklerin merkezi olan birim ise yazılım. Donanım onsuz hiç, yazılım donanımsız işlevsizdir.

Tutkuya belki inanma yeteneği ile sevmeye yeteneğinin sentezi diyebiliriz. Bir basit örnek üzerinden gidecek olursak; sık karşılanan kumar tutkusu söz etmeye değer. Nedir kumar tutkusu? Kumar tutkunu, adeta kaderin bilinmezliğine bağlı olarak hangi kağıdın hangi zarın geleceğinin merakı içindedir. Sadece bir kazanma arzusu kumar tutkununun durumunu ifade etmeye yetmez. Asıl kumar tutkunları kaybettikleri halde oynamaya devam edenlerdir. Kumar tutkunu hangi kağıdın geleceği üzerine öylesine abanır ki sahip olduğu her şeyi o bilinmeyi bilmek uğruna feda etmekten çekinmez. Sahip olduğu her şey, kumara basılacak ne kadar maddi değeri varsa hepsini, bu uğurda, manevi sayılan şeylerini de ileriye sürmekten çekinmez. Burada yelpaze oluşuyor hemen. Bu cesareti gösteremeyenler, daha sınırlı oynayanlar, hep kazanmak için oynayanlar, hile yapanlar, hiçbir şeyi kaybetmeyi göze alamayıp sadece vakit geçirmek için oynayanlar, onlar vakti paraya çeviremeyenlerden oluşuyor elbet, bir müddet oynayıp bırakanlar, tövbekarlar, tüm oynama imkanlarını kaybettikten sonra bir insan enkazına dönüşüp kenara çekilenler. Bu yelpazenin hepsi aşağıdan yukarıya doğru geliyor gibi görünüyor.

Bu görüntüyü kumarı "alışkanlık" teriminin içinde algılamak hatasından kaynaklanır. Aslında alışkanlık derecelenmesi değildir bu yelpaze, kumar tutkusunun kişinin, tutku yeteneğine göre payına düşen derecelenmesidir.

İktidar tutkusuna düşenlerin durumu da üzerinde düşünmeye değer. Muktedir olma imkanı kalmayanlarda bile, sürgüne gönderilenlerin, parası pulu, yandaşı kalmamış olanların, yaşlanmışların, devriklerin, mücadelesi hiçbir ihtimal bırakmayacak kadar bitmiş olanların iktidar tutkusu ölünceye kadar devam eder. Buna "hırs" terimiyle getirilen açılım da doğru gibi görünmüyor. Hırs bitiş noktası olan tutku sonsuz olandır.

Sanatçıların, bilim adamlarının, gezginlerin durumları da bu terimin altında açıklık kazanır. Yapılan edilenlerin kazanmak veya başarmak için gibi bir hedefi varsa kısa vadeli ise, başlayıp bitiyorsa tutku ile alakası yoktur.

Sürekli değişen bağlantı insanın hayatını çarçur edip harcamasından başka hiçbir sonuç getirmez. Bu biraz yeteneğin keskinliği ile alakalıdır. Biraz da tutku olarak seçilen alan ile ilintilidir.

Olağanüstü insanlar bu yeteneği keskin olanlardır. Edebiyat, kültür, sanat, bilim tarihi bu tür insanların örnekleriyle doludur. Victor Hugo zor yazan birisiymiş. Öyle ilham perisi pencereden girip, sihirli değneğini dokundurur dokunduramaz kağıda dökülmemiş o yüzlerce yıldır devam eden eserler. Çırılçıplak soyunur, içinde masa, sandalye, kağıt ve kalemden başka hiçbir şey olmayan bir odaya girer, hizmetçisine belirlenen sürenin dışında asla kapıyı açmaması talimatını verirmiş. Kendisini yazmaya mahkum etmek gibi bir şey yaptığı. İşte buna "yazmak tutkusu" denilebilir. Goethe'nin çürük elma kokusundan çok etkilendiğini söylerler. İğrenç bir kokudan bile medet ummaya "şiir tutkusundan" başka ne ad verilebilir ki?

Şair Nef'i, hiciv ve mizahından el-aman diyen saray erkanının gammazlamasıyla idama mahkum edilir. Araya giren zenci haremağası bir şekilde yalvar yakar ikna edilir. Affedilmesi için, yazacağı istidayı hazırlarken, hokkadandan bir damla siyah mürekkep düşer beyaz kağıdın üzerine, şair diline hakim olamaz, "teriniz damladı efendim" der. Zenci Haremağası sinirlenir, kağıdı yırtar, onu da kapı dışarı eder. Sonuç Şair Nef'i idam edilir. Uğrunda ölüm bile göze alınan "mizah tutkusu". Kulağını kesen ressamlar, yıllarca emek verdiği heykele "konuşsana" deyip çekicini fırlatarak bir parçasını kıran heykeltıraşlar, saatlerce yaptığı aygıtın başında bekleyerek süresini tespit etmek için uyumadan durabilme rekoru kıran bilim adamları, sıtma mikrobuna karşı geliştirmeye çalıştığı aşı için mikrobu kendisine zerkeden, emarelerini deftere yazarak kendisinden sonraki çalışmalara ışık tutan doktorlar, tıp şehitleri, Afrika'nın, Güney Amerika'nın yılanlar, akrepler, bilinen bilinmeyen yüzlerce zararlı vahşi hayvanlarıyla, kutupların soğuğu, çöllerin kavurucu sıcakıyla mücadele eden seyyahlar, kaşifler hep "tutku" adamı olmaya örnektirler.

Bu örneklemelerin çoğu, son yüzyılda kutsal bir inek gibi tapılan pozitivizmi yüceltmektedir. Hareket noktası şurasıdır: İnsanlar, evrim geçirerek geliştiler. Uygarlık öyle kolay oluşmadı. Kendini feda eden insanların üstün çabaları ile, insanlık adına fedakarlıklarıyla bugünlere eriştik. Bir adım daha öncesine gidersek, tarihin seyrini düz bir çizgi olarak kabul etme yanlışlığını göreceğiz. Modern hayatın insanlardan neler alıp götürdüğüünün hesaplaşması içine girersek, bu tutkulu insanların diğer insanların içlerinden tutkularını söküp almak için uğraştıkları gibi bir çözümlenmeye ulaşabiliriz.

Günü birlik yaşıyan, hafızası ve hayali olmayan kitleler göreceğiz. Hayatına anlam katabilmek için alkole, uyuşturucuya, yarışmaya adanmış, ruhları sökülüp alınmış, geriye kalan posa bedenlerin tüketim çarkına bir dişli olmaktan başka görev ve sorumluluğu kalmamış kitleler bulacağız. Hırs ve açgözlülüğün, doyumsuzluk ve bencilliğin, ilkel bir ruh daralmasının da temel sebebi bu tutkusuzluk olmalı. Tutku yerine konulan her yapay hedef, çok kısa süreli heveslerden başka bir şey değildir. Hevesler için çok tahribat yapılabilir. Ama heves elde edilince değeri kalmayandır.

Çözüm, insanın iç dünyasında sadece kendisine ait olacak kadar derininde kalan kısmına asla vazgeçmeyeceği, uğruna her şeyi yapabileceği, diğer şeyleri ona yakınlık veya uzaklık derecesine göre ölçeceği bir tutkuyu yerleştirmektir. Ama bu tutkunun elde edilince bitmemesi gerekir. Bu yüzden elde edilemez bir şey olmalı. Şairin "*Ne kötü kaybetmek için sahiplik / Ölümlüğü sevmek ne korkulu iş*" dediği gibi olmalı.

Atilla Gagavuz

Zaman Kaçağı

*Onca dehliz,bunca uğultu
Bu ne karanlık,
Arta kalan zamanların kaçağı olmak
Alışmaya zaman yok,ait olmak anlık
Sonrası yok
Bir iç çekiş, bir ahh
Önce kendimi, sonra benim sandığım her şeyi
Terk ediş ki,
Gündüz ise güneş yok, aydınlık yok
Gece zifir, söniyor tek tek bütin şehrin ışıkları
Yol arayan, kaçak yolcuyum
Kutup yıldızı
Bütin haşmetiyle
Başka diyarlarda
Sığındığım,
Nurun da aydınlandığım gökkubbe
Kalmadı mı sende vefa*

Meriç Çetin

Serâb-ı Ömrüm - 2

Kişiliği ve Şiiri

Tercih ettiği (muhtemelen kendi verdiği) unvanıyla "Feylesof Rıza", dostları arasındaki unvanıyla "Rıza Baba"; çok yönlü kişiliği olan iyi donanımlı bir Osmanlı aydınıdır. Bilenleri hayretlere düşüren kuvvetli hafızası sayesinde, Arapça ve Farsça ve İbranice'den ayrı Lâtince, İspanyolca, Fransızca, İngilizce, Almanca ve İtalyanca gibi Avrupa dillerini; sadece anlayacak kadar değil, konuşacak ve yazacak kadar iyi bilir. Farsça şiirleri, Fransızca kitap ve makaleleri vardır. Tevrat'dan manzum tercüme yapmıştır. Batı edebiyatını, fikir ve düşünce dünyasını incelemiş, takip etmiştir. Bıraktığı eserlerin çeşitliliği onu bu çok yönlü kişiliğini yansıtmaktadır. Kendisini yakından tanıyanların ifadelerine göre; tarih bilgisinin derinliği, nükteci ifade tarzıyla, sohbetleriyle çevresinde temayüz etmiştir. Doktor, idareci, iyi bir şair, iyi bir yazar ve iyi bir hatip olmanın ötesinde pehlivanlığı, tulûatçılığı, aktörlüğü de vardır.

"Feylesof" unvanı, felsefeye olan tutku derecesindeki ilgisini ifade etmektedir. Felsefede çığır açan bir doktrin falan sahibi değildir ama, felsefeye hizmetleri büyüktür. Çeşitli okullarda ve bu arada Darülfünun'da felsefe dersleri vermiş, felsefenin eğitim sisteminde yer alması için çalışmış, bu alanda ders kitapları yazmıştır. Her felsefe teriminin altı ayrı dilde ayrıntılı karşılıklarını veren bir "Mufassal Kamus-u Felsefe" yazmaya başlamış, ancak "C" harfinden sonra devamını getirememiştir. Siyasi hayatındaki mücadeleci tavrı ve bu yüzden katlanmak zorunda kaldığı çalkantıları; Herbert Spenser ve Holtzendorf'un ferdiyetçi ve liberal etkilerine bağlayanlar olmuştur. Onu nihilizm'e yakın görenler de vardır.

Fransızca yazılmış "Les Textes Houroufis" (Hurufi Metinleri), Abdülhak Hamit ile Victor Hugo'nun fikirlerini karşılaştırdığı "Abdülhak Hâmid'in Mülâhazât-ı Felsefîyesi"; bir Ömer Hayyam tercümesi için yazdığı "Ömer Hayyâm'ın Efkâr-ı Felsefîyesi" bu alandaki önemli eserleridir.

"Baba" unvanı ise Bektaşiliğe olan yakın ilgi ve sevgisini yansıtmaktadır. Bilindiği kadarıyla ne bağlandığı bir şeyh, ne de etrafında bir müridan zümresi vardır ama; başta Bektaşilik, bir çok tarikat kolunu enine boyuna incelemiş, meşrep olarak Bektaşiliği benimsemiştir. Onun bu, ibadet ehline yüksekten bakan yönünü; ham sofuluğu yererken ibadete, hatta günah ve sevaba boş veren, bir bakıma da cehalete prim veren ünlü "Sorma Hocam" şiirinde görmek mümkündür:

*Bana sual sorma, cevap müşküldür,
Her sırrı ben sana açamam hocam.
Hakkın hazinesi darı değildir,
Cami avlusunda saçamam hocam.*

...

*Halka korku verme velvele salıp,
Dünya ve âhiret bu köhne kalıp,
Ben softa değilim cübbemi alıp,
İmaret imaret göçemem hocam.*

...

*Nâr-ı cehennemi önüme serme,
Günahımı döküp kaygular verme,
Kitapta yerini bana gösterme,
Ben pek o yazıyı seçemem hocam.*

...
*Feylesof Rıza'yım dinsiz anlama,
Dini ben öğrettim kendi babama,
Her ipte oynadım cambazım amma,
Sırat köprüsünü geçemem hocam.*

Tekke şiirinin belirli bir dalında halen de süre giden; sıradan insanların bilemeyeceği, anlayamayacağı bir takım "sır"lara vakıf olduğu iddiasıyla kendini toplumun üstünde bir yerlere yerleştirip oradan herkese, özellikle ibadet ehline yüksekte bakan bu eda, "nefes" tarzındaki hemen bütün şiirlerinde vardır:

...
*Nûr-ı aşk inince dil-i âgâha
Mürg-i rûhu saldık tâ kurb-gâha
Baba ocağıdır biz o dergâha
Destursuz pervasız girenlerdeniz
Teveccüh kılmadık bâb-ı niyaza
İrfanla eriştik rütbe-i nâza
Aşına çıkmışız şa'bedebâza,
Perdenin ardını görenlerdeniz*

...
(*Kalenderî*)

...
*Ayrı ma'na verme küfr ile dîne
Varıp gelme şaşkın şekkü yakine
Ârifsen âgâh ol sırr-ı yakîne
Vesvesen küfürdür îman sendedir*

...
*Hey Rıza takat yok hakkı inkâra
Sen mahrem imişsin dîdar-ı yâra
Şimdi âgâh oldum sırr-ı esrara
Âlemi yaradan vicdan sendedir.*

(*Gel Derviş*)

...
*Allah eve girmez, sırr-ı mutlaktır
Dört duvara secde kılan ahmaktır
Hacc etmekten maksat gönül yapmaktır
Sen de behey nâdan, gönül yapsana*

(*Gel Zâhid*)

...

...
Mürşidler ki halkı Hakk'a yederler
Surren bize gelir bizden giderler
Nakş- pâyimizi delil ederler
Hakikat yoludur izimiz bizim

...

(*Fitne-i Aşk*)

"Kerameti kendinden menkul" diye bir deyim vardır. Kendisi hakkında aktardığı, kendini yücelten her bilgi'nin kaynağı gene yalnız kendisi" gibi bir anlama gelir. Tarih boyunca bazı cahil zümreler içinde itibar bulan bu tavırlar ne yazık ki şiir seviyesinde kalmamış, bazıları için bir dünya görüş ve anlayışına, giderek toplumsal ve siyasal alanlara da sürüklenerek derin sapmalara yol açmıştır. Bir çeşit "kral çıplak" oyunudur bu. Bu kandırmaca tekrarlandıkça önce ifade sahibini, sonra etrafındaki cühela takımlarını giderek büyüyen halkalar halinde inandırmayı, en azından bu safsatalar etrafında birleşmeyi, birlikte hareket etmeyi başarmıştır. Daha da kötüsü, bu hak ve hakikat düşmanlığı, bu toplum düşmanlığı; başka damarlardan beslenen düşmanlarla da kolayca işbirliği yapabilmektedir ne yazık ki.

Bu noktanın, güzel söz ve özellikle şiir söyleme - yazma yeteneğinin nasıl kolayca kötüye kullanılabilirdiğinin de önemli bir göstergesi olduğuna da dikkat edilmelidir.

Edebiyat Tarihimizin II. Meşrutiyeti takip eden Servet-i Fünun döneminde şiirleri yayınlanmaya başlayan Rıza Tevfik'in 'Sfenks', 'Balaban Dağları', 'Fecr-i Evvelîn' gibi ilk şiirlerinde Namık Kemal, Abdülhak Hamid ve Fransız şiirinin tesirleri görülmektedir. Tevfik Fikret'in de hayranıdır. Ama edebiyat çevrelerinin ilgisini ve takdirini çeken "*Serab-ı Ömrüm*" ve "*Gelibolu'da Hamzabey Sahili*" şiirleri onun batı takipçisi Servet-i Fünun çizgisinde gitmeyeceğinin göstergesidir. Başka bir edebiyat akımına da, grubuna da dahil değildir o; tek başına bir ekoldür âdeta. Yedi Hececilere kadar kendinden sonrakileri derinden etkilemiş bir ekol.

Aruz veznine hakkıyla vakıf olduğu, Tevfik Fikret'ten hiç de geri kalmayacak kuvvette şiirleri de bulunduğu halde; hem şekil, hem de içerik olarak halk şiirini esas almış ve en çok bu alanda ürünler vermiştir. Hece vezniyle şiir yazmaya daha önce Mehmet Emin Yurdakul başlamıştır ama, manzume seviyesinden öteye geçememiştir. Bu tarihî konumu siyasi kimliğinin gölgesinde kalmış olsa da; özellikle tekke şiirine derin vukufu, Rıza Tevfik'i Milli Edebiyat çizgisinin başına yerleştirmiştir. Döneminde geçerli olan ağır ve ağıdalı edebiyat diline rağmen açık ve sade bir dille okuyucuya başarıyla yansıttığı coşkun lirizm, şiirinin önde gelen özelliğidir. Bunu bestelenmiş şiirlerinde görmek daha kolaydır:

Hastayım, yalnızın, seni yanımda
Sanıp da bahtiyâr ölmek isterim.
Mahmûr ı hulyâyım; câm ı lebinden
Kanıp da bahtiyâr ölmek isterim.

...

Yürü hey bîvefâ hercâi güzel
Gönlüm o sevdadan vazgeldi geçti
Soldu açılmadan gonce-i emel
Sonbahara erdik, yaz geldi geçti.

...

*Ömrümün neş'esiz geçti baharı
Neyleyim bahârî gülsüz olunca
Bir tutsam gerektir yâr-ü ağyarı
Gurbet ellerinde öksüz olunca.*

...

Kendini anlatırken, övünmeye de yer verdiği halde, lirizmden uzaklaşmaz:

ÇOK ŞÜKÜR

*Hayli eziyetle geçti hayâtım,
Bu gün de seksenlik bir ihtiyarım.
Gittikçe artıyor ihtiyâcâtım
Bununla beraber pek bahtiyarım.
Ben, elemelerimi, sihr-i hünerle
Hem besteledim, hem terennüm ettim;
İlhâm ile doğan o eserlerle,
Hatifî bir lisan tekellüm ettim.
Feylesof-şâirim, coşkun âşıkım,
Mizacıma bakıp şaşma hâlime.
Derin ra'şelere cidden lâyıkım
Onlar hizmet etti bu kemâlime.*

Şan ve zaferle dolu milli tarihin, mazinin derinliklerinde kalmış olması da onu derinden etkilemiş ve şiirlerine yansımıştır. "*Harab Mabedler muharriresi Halide Edib hanıma*" ithaf ettiği "*Harab Mabed*" isimli şiiri bunların başta gelenlerinden biridir:

*Vardım eşiğine yüzümü sürdüm,
Etrafını bütün dikenler almış.
Ulu mihrabında yazılar gördüm,
Kimbilir ne mutlu zamandan kalmış!
Batan güneşlerin ölgün nigâhı
Karartıp bırakmış o kiblegâhı
Mazlum bir ümmetin baht-ı siyahı
Viran kubbesinde gölgeler salmış.
İslâm'ın bahtiyar bir zamanında
Âb-ı hayat varmış şadırvanında
Şimdi harab olan sâyebânında
Dem çeken kuşların ömrü azalmış!
Âyât-ı hikmet var kitabesinde,
Bir ders-i ibret var hitâbesinde;
Bağ-ı cennet olan harâbesinde
Tekbir sadâları artık bunalmış.*

*Hey Rıza secdeye baş koy da inle!
Taşlar dile gelsin senin derdinle!
Efsâne söyleyim, ağla, hem dinle,
O şerefli mâzi meğer masalmış!*

Bayburtlu Zihni'nin çok bilinen "*Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş / Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı*" şiirindeki çaresiz melankolinin aynını bu şiirde de, Rıza Tevfik'in daha bir çok şiirinde de görmek mümkündür. Yazılış tarihleri göz önüne alındığında her iki şiirin de aynı olaylar, aynı gözlemlerin etkisiyle yazıldığı belli oluyor zaten.

Balkan Savaşı sonucunda ülke sınırlarının dışında kalmış olan doğduğu yerlere duyduğu özlemlerle başlayan; sürgün hayatıyla kendisini bütünüyle etkisine alan bu ruh hali, hastalık haline gelmiş vatan hasreti, yâni dâüssıla, en güzel şiirlerinin başlıca tema'sıdır.

*Uçun kuşlar uçun doğduğum yere;
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.
Ormanlar koynunda bir serin dere,
Dikenler içinde sarı gül vardır.*

*O çay ağır akar, yorgun mu bilmem?
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem?
Yaslı gelin gibi mahzun mu bilmem?
Yüce dağ başında siyah tül vardır.*

*Orda geçti benim güzel günlerim;
O demleri anıp bugün inlerim.
Destan-ı ömrümü okur dinlerim,
İçimde oralı bir bülbül vardır.*

*Uçun kuşlar, uçun! Burda vefa yok!
Öyle akar sular, öyle hava yok!
Feryadıma karşı aks-i seda yok!
Bu yangın yerinde soğuk kül vardır.*

*Hey Rıza, kederin başından aşkın,
Bitip tükenmiyor elem-i aşkın,
Sende -deryâ gibi- daima taşkın,
Daima çalkanır bir gönül vardır.*

Kültürel, dini ve siyasi yönleriyle nasıl bir kişilik sahibi olursa olsun; Edebiyat Tarihimizin Servet-i Fünun'dan sonra geldiği kabul edilen Millî Edebiyat döneminin başta gelen şairi, en önemli temel taşlarından biridir Rıza Tevfik. Dost listesi bir hayli kısa olan Tevfik Fikret'le olan karşılıklı muhabbetleri bir yana, Yahya Kemal de ünlü 'İthaf' şiirinde *Bu devrin gerçi son sohbetlerinde / Nefesler dinledik sâz-ı Rızâ'dan* mısralarıyla onu övmüştür.

Serâb-ı Ömrüm, ilk defa 1934'de Kıbrıs'ta basılmış. Bu sırada sürgündedir ve kendi ifadesiyle 'hesaplaşmak için değil, vedalaşmak için' 1943'ü bulan yurda dönüşünden sonra ikinci defa basılmıştır.

Kitabın yeni bir baskısı Kitabevi tarafından Ağustos 2005'de yapıldı. Abdullah Uçman'ın titiz ve etraflı bir çalışma ile hazırladığı kitap, şâirin Serâb-ı Ömrüm' de olmayan şiirlerini de kapsıyor.

Bahri Akçoral

Haniye Sadık Deyu Methettiğın Ol Nevcivan

Bu şarkıyı arıyor tarıyor bir türlü bulamıyorum. Müzikten anlayanlara soruyorum, Arşivlere ulaşma imkanı olanlara derdimi yanıyorum. Olmuyor. Bulursam ne olacak ondan da emin değilim. Geçmişte yaşanmış ve orada kalmış bir şeyi şimdiye taşımak mümkün olsa bile şartlar aynı olmayacağı için insanda uyanan duygu da aynı olmayacak. Belki biraz daha fazla belki biraz daha noksan. Ama muhakkak çok daha farklı bir şey olacak ortaya çıkan, şimdi, şu anda yaşanan.

Sen kıskançlık duygusunu nasıl aşmıştın?

Şu günlerde çok tartışıyorlar. İnsanların birbirleriyle olan her düzeyden beraberliğinde en çok sorun olan, en çok çatışmaların ve çekişmelerin yaşandığı insanın en temel dürtülerinden biri olan kıskançlığı. Sadece onlara, enine boyuna konuşanlara, orasını burasını mınıcıklayanlara, bir uçtan diğer uca savrulanlara biraz fayda olsun diye soruyorum.

Hani senin çantanın içinde her karşılaştığın insana vereceğin, gönlünü alacağın, sevindireceğin bir şeyler taşıma huyun vardı ya. Öncelik çocukların olurdu hep. Bir sakız, bir küçük şeker, bir küçük oyuncak. Çantanın içinden çıkarken gözleri oraya dikilirdi çocuğun, biraz utangaç elini uzatır alırdı. Sonra gözlerine bir sevinç pırıltısı doluşurdu. Ben senin gözlerine bakardım. Senin gözlerinde ondan daha fazla bir sevinç pırıltısı görür, hayret ederdim. Büyükse, ördüğün örgülerden yapılmış bir şeyler. Mesela karanfil şeklinde, renkleri karanfile neredeyse bire bir yakın bir örgü, küçücük patikler, buzdolabının kapağındaki kulpa asılmak üzere yapılmış bir minik süs.

Nereden bulurdun, nasıl aklına gelirdi, nasıl durmadan bir şeyler üretir ve sürekli başkalarına onları dağıtmaktan anlaşılmaz bir haz ve mutluluk duyardın. Çantanda varmış gibi söyleyiverdiğin bir öğüt, bir şiirden bir dize, bir romandan daha önce yaşanmış ve nasıl katlanılması gerektiği öğretilmiş bir acı ve ızdırap. İşte bütün bunlar gibi durmadan kıskançlığı tartışanlara bir cümleyle işin aslını söyleyiverse idin.

Debelenip durdukları kavram kargaşası içinde seviniverirlerdi garipler. "Kıskançlık aşkı öldürür" diyenlere bir çare "kıskançlık kişinin mülkiyet duygusunun uzantısıdır" diyenlere bir çözüm, "kıskançlık ilkel bir duygudur, gelişmiş toplumların bireylerinde böyle şeyler olmaz, bakın Avrupalılar hiç eşlerini kıskanıyorlar mı diyenlere" bir öğüt olurdu söyleyeceklerin.

"Beyler, hanımlar, ey çok ünlü oldukları için sıradan olmayan, toplumun her kesimi tarafından tanındıkları için özel hayatı ve mahremiyetleri olmayanlar. Öncelikle şunu bilmelisiniz: kavramları yanlış kullanıyorsunuz. Kıskançlık sözcüğünü "haset" sözcüğü ile değiştiriyorsunuz. Farkında değilsiniz. Haset insanın en temel duygularından biridir. Kötüdür. Bir gönül hastalığıdır. Düşmemek lazım. Gönül hastalıklarına düşenlerin ilacı gönül tabiplerinin elinde olur. Sizde onlara ulaşamazsınız. Ateşe atılmış kuru odunlar gibi çıtır, çıtır yanar durursunuz. Kendinizi içten içe yer bitirirsiniz. Haset, başkasının elinde olanı çekememek, "neden onda da bende değil" saplantısına düşmektir. Bir çok kötülüğün sebebi bu habis duygudur. Başkasının sahip olduğu şeyin onun elinden gitmesini istemektir. Bir de gıpta vardır. Gıpta haset gibi değildir. Zararsız bir duygudur. Özenmektir.

Başkasının sahip olduğu herhangi bir şeyin kendisinde de olmasını istemektir. Ama bütün bu duyguların kullanım alanı insanların dışında kalan varlıklar içindir. "Haset", "Gıpta", "paylaşmak" gibi sözcükler insanlar için kullanılmaz. Kullanılmamalı. Hiçbir insanın benzeri, eşdeğeri yoktur ki. Her insan Allah'ın; var olmasını dileyip var ettiği, kendi vahdaniyetinden bir hisse verdiğidir. Her insan öncelikle bu yönü ile saygıdeğerdir. Sizin konuşmak istediğiniz başka bir şey. Sevdiğinin seni ne kadar sevdiği, senin sevginin onun sevgisi ile bağlantısının ne olduğunu konuşuyorsunuz."

Hayır. Kesinlikle böyle bir üslupta olmazdı senin söyleyeceklerin. Böyle öğreten, emreden, üstünlüğünü ilan eden bir tavır ve üslup içinde olamazdı söyleyeceklerin.

Sen, "cici anne" şakalarının hiç birine öfke ve kırgınlıkla tepki vermezdin.

"Bak, baban sık sık ortalıktan kayboluyor, kesinlikle bu adamın bir başka şehirde bir başka hanımı ve çocukları var" diyenler çıkardı. Ben biraz kırılır, biraz burulurdum. Sen gülümseyerek şakayı devam ettirirdin. Anlayamazdım. Senin tepki göstermen gerekmiyor muydu?

Radyo'da Muazzez Türüng'den türküler, Yazlık sinemada Belgin doruk Filmi mi var? Her ikisi de babamın sevgilisiydi. Babamın sevgilisi şakalarına pervasız katılırdın.

İyice yaşlandıktan sonra babama "Hacım" demeye başladın, sevgiden çok saygı ifade eden bir sözcüktü her şeye rağmen. Ondan sana doğru bir sevgi sözcüğü asla duymadım. Nasıl oldu bu iş? Nasıl karşılığı olmayan, ödülü olmayan, beklentisi olmayan, kendine mahsus mülkiyeti olmayan, sadece tek taraflı fedakarlığa dayalı bir sistematığe dayandı bütün hayatın. Tek çözüm noktası, asla bu ve benzeri bir duyguyu içinde taşımadığın yargısına gelip dayandı. Ama bu yargı yanlıştı.

Bir gün o günlerin magazin dergilerinden birinde Belgin Doruk'un mayolu fotoğrafını gördün. Fotoğrafın kenarına benzerini hiç görmediğim hani nevi şahsına münhasır dedikleri cinsten el yazınla küçük bir not yazıp bıraktın. Not şöyleydi; "*Haniya sadık deyu methettiğin ol nevcivan*"

Ah, dünyada bundan daha nahif, daha zarif, daha nazik bir sevgi ifadesi olabilir mi? Demek ki içinde ortaya çıkmasına izin vermediğin, kimsenin bilmesine gerek görmediğin, sadece kendine sakladığın bir duygun varmış.

Hanımfendiliğiyle hayranlık uyandıran film yıldızına karşı içinde bir rekabet duygusunu taşıyıp durmuşsun. Onun mayolu fotoğrafından doğan itiraz hakkını bir şarkının bir mısraı ile dile getiriyorsun.

*Hani ya sadık diye methettiğin o nevcivan
Dün gece o güzeli bir badeye oynattılar
Gördüm o huri sıfat ağyar ile ülfet eyler
Hasetinden Dertli' yi toplar gibi patlattılar*

"*Hani düzgün birisidir diye övüp durduğun o güzel var ya, o dediğin gibi değilmiş, dün gece o güzeli bir kadeh içki karşılığında oynattılar*" diyor. Bestesi de son derece ilginç olan şarkının devamında şair "*dertliyi toplar gibi patlattılar*" diyerek asıl derdini ifşa etmiş. Ama sen sadece bir mısra ile yetinmişsin.

Coşkun Yüksel

"GÖNÜLLÜ KERİZLİK" ÜZERİNE

"Bütün renkler aynı hızla kirleniyormuş, birinciliği beyaza vermişler." İnsanı insan yapan değerler manzumesinin tepetaklak edildiği ve tersine çevrildiği bir çağdayız.

Çocuklarımız sınıfta "inek" muamelesi görmemek için ders çalıştığını gizlemek zorunda kalabiliyor. Askere giden gençlerimiz "nöbetten yırttım, içtimadan yırttım" replikleriyle "keriz" olmadıklarını ispatlamaya çalışıyorlar. İşçimiz 15 dakikalık çay molasını nasıl yarım saate çıkardığıyla, memurumuz nasıl izin üstüne izin aldığıyla övünebiliyor.

Doğruluğun, dürüstlüğün, erdemin borsa veya döviz karşılığının olmadığı anlaşıldığında zoraki kürtaja tabi tutuldular. Ve birden namusluluk namussuzluk, namussuzluk da namuslulukmuş gibi algılanır oldu. Delilik suyundan içmek zorunda kalan akıllı gibi..

Sezen Aksu bir şarkısında "Yüzyıllarca namussuzluk yapmaktan bıkmadın mı namus?" derken moda deyimle tabu yıkıyordu. Meğer o tabu toplumun omurgası değil miymiş? Sonra çokça şikâyetçi olduklarımız da meğer sebebiyet verdiklerimizin neticesi değil miymiş?

Sonuçta Nasrettin Hoca'cı bir toplumuz. Bindiğimiz dalı bile bile ve esprisine kesme alışkanlığımız var bizim. Ama bunun yanı sıra binlerce yıllık bir tarih birikimimiz ve ulvi bir din geleneğimiz de mevcut.

Tüm peygamberliğin yaptığı, yalnız da kalsa, kınansa da, anlaşılmasa da iyiliğe, doğruluğa ve faziletli olmaya davet etmektir. Kötülüğün hangi versiyonu o devirde modaysa onu alışkanlıklardan ve algılamadan çıkarıp atmaktır.

Tabi "Nice yangın söndürücüler, yangın çıkarmakla suçlanmışlardır" yaftalarına da hazırlıklı olarak. Hz. Muhammed s.a.v., risaletten önce bile Hıf'ul-Füdül (Erdemliler) ekibiyle bulunmaktan övünçlüdür. Biz ise vahye muhatap olduktan sonra bile adam gibi olmayı kerizlik, toplumu ifsat edecek donanımlara sahip olmayı da adamlık saymaktayız.

Gönüllü Kerizlik demek aslında idealistlik, mefkûrecilik, ülkücülük, adanmışlık demek. Ama "vatan-millet" in karın doyurmadığı; idealizmin, adanmışlığın esatir'ül- evvelin (eskilerin masalları) sayıldığı bir demde gaye güdücülük yapılacaksa elektro-şokla yapılmalı. Ters toplumsal baskılara baştan hazırlıklı olmak babında gönüllü kerizlik bir şuur serpintisiyle idrak edebilecek bir duruş olmalı. Ve kendi durumu en iyi kendi değerlendirir noktada yarışa bir adım önde başlamalı.

Evet; borsadan, paradan, kredi kartından, "aşkımdan", "ben var ya ben"den, mide gurultusundan başka bir şeyin konuşulmaz hale geldiği bir cemiyette ezberleri bozmak da yeterli değil. Ortaya yeni bir dil ve anlayış koymak zorundasınız.

Bu alanda en büyük riskimiz kendi klasiklerimizdir. Toplumsal tükenmişlik belirli gün ve haftalardaki çeyrek asırlık söylemlerle aşılamıyor. Hutbelerde ağaç sevgisi dinlemekten, derslerde çevreyi koruma vaazından bıktık, yaşayan örnekleri istiyoruz. "Oku" diye başlayan bir dinin okumayan Müslüman'ını dinlemek içimden gelmiyor.

Ya makamları, sıfatları dökülünce ne olacak? Cııldak mı kalacak? Öyleyse sadece yeni şeyler söylemek de çözümü değil, yeni davranışlar edinmek ve topluma "Tekrar-ı ahsen, velev kane yüzseksen" diyerekten engel de etmemiz gerekiyor.

Yoksa yakında 32 farz da kerizlik kısmına girecek. Ne mutlu gönülleriyle düşünüp düşünüp de zihinlerine davranış sinyali gönderebilenlere. Ve gönüllerinin, keriz(!)liğince yaşayanlara..

Süleyman Pekin

DOSTLUKLAR

Unutulmaya yüz tutmuş bir kavram.

Anadolu insanının yıllarca başarıyla yaşadığı ve yaşattığı dostluk, günümüzde önemli oranda enflasyona uğramış görünüyor. İnsanlarımızın, insani değerlere olan ilgisi azalıp para, makam ve gösterişe düşkünlüğü arttıkça, dostluk duyguları da körelmeye başlamıştır. Bu durum bir ülke için çok tehlikeli bir sosyal yapıyı oluşturmaktadır.

Çünkü her olaya bu pencereden bakmaya alışan bir neslin, aralarındaki ortak bağı menfaat üzerine kurmaları, yardımlaşma ve insani değerlerin yok olmasına sebep olmaktadır.

Bireysellik, bir toplum için en büyük hastalıktır. Tıpkı içine kurt düşmüş ağaç gibi.

Dışarıdan sağlam zannedersiniz ama en ufak bir darbeye içi boşalmış olan koca koca ağaçların yerle bir olduğunu görürsünüz. Bu yapının, ülkemiz için uzun süreli ve bilinçli bir çalışmanın ürünü olduğuna inanıyorum. Kurtuluş savaşında böyle bir yapı olsaydı bu gün Türkiye diye bir devlet olmazdı.

Ülkemizin yönetiminde bugüne kadar söz sahibi olmuş yöneticilerinde buna bilerek veya bilmeyerek yardımcı oldukları da bir gerçektir. Çünkü geçmişini karalayarak, kendi yaptıklarının doğruluğunu ispatlamaya çalışanların geleceğinin olmadığı aşikardır. Asıl olan, insanlarımızın geçmişini doğru ve gerçek olarak öğrenmeleri, var ise hatalarını görüp, geleceğe yönelik sağlıklı çalışmalar yapmalarındır. Batı, örnek gösterilirken yanlışları ve doğrularıyla birlikte ele alınmalı ve bu toplumun gen yapısıyla oynanmamalıdır. İnsanların, karşısındaki insana baktığında onu Dolar olarak değil insan olarak görmesi sağlanmalıdır.

Nerden geldiği belli olmayan birçok atasözümüzle de insanlarımız dostluk kültüründen uzaklaştırılmaktadır.

Mesela; "*Güvenme dostuna, saman doldurur postuna*" atasözümüzle güvensizlik telkin edilir. Birbirine güvenmeyen insanların oluşturduğu bir toplum ne kadar başarılı olabilir.

"*Dost ile ye, iç ama alış veriş yapma*" sözüyle de ekonomiye el atılır. Gereğesi de efendim alışveriş menfaati gerektirir, dolayısıyla menfaat için içinde olursa dostluk bozulmuş. Dostunun menfaatini düşünmeyen zaten dost olamaz. Tabii ki bu bir ahlaki yapı sorunudur.

"*Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.*" Hadis-i şerifini unutursak; Sabah dükkanını açıp alışverişe başlayan esnafın, gelen müşterisini yanındaki komşu dükkana yönlendirerek "*o henüz sifatah yapmadı bulguru da ondan al*" gibi paylaşım kültürünü yaşamazsak yücelmemiz ve yükselmemiz mümkün olamaz.

Mevlana'nın dediği gibi "*Ayıpsız dost arayan, dostsuz kalır.*" Dost başa da bakmalıdır, ayağa da bakmalıdır. Hataları da görmelidir, iyilikleri de unutmamalıdır. Yaratılmışlar arasında hatasızlık söz konusu değildir. Hatada ısrar etmek aymazlıktır. Hatasını duyduğunda onu düzeltmek de bir fazilettir. Hataları ikaz etmek de dostun görevidir.

Kısacası, dostlukların pekiştirilmesi için çıkarılıktan uzak bir toplumsal yapının oluşturulması, yönetenlerden başlamak suretiyle halkımıza dalga dalga yayılmalıdır.

Dostun dosta bakışı dost gibi olmalıdır.

Muhammet HÜKÜM

OKUMA EYLEMİ

Maarif, tahsil, tedris, kıraat, tilavet ... gibi bir yığın farklı kavramı bir tek "okuma" eylemine indirgediğimiz için mi; yoksa bilgiyi alabildiğince bollaştırıp ucuzlatarak sonuçta ayağa düşürdüğümüz için midir bilinmez, diplomalılarının sayısı yükselirken, gerçek anlamda okuyanların sayısı hızla düşüyor.

"Okuma" kelimesini belki bir çok anlamda kullanırız ama şu ikisini ayırmak önemlidir: bir okulda okuma ve bir şeyler okuma. Herkesin çok iyi bildiği gibi okullar, öncelikle meslek kazandırmayı hedefleyen kurumlardır ve verebilecekleri eğitim sınırlıdır. Oysa her gün biraz daha genişleyen ve karmaşıklaşan hayat, gittikçe büyüyen bilgi ihtiyacıyla karşımıza çıkıyor. Buna göre bireyden başlayarak toplum genelinde başarının ön şartı "okul dışında da okuma" şeklinde kendini göstermektedir.

Acaba "okul dışında" ne kadar okuyoruz? Milli Eğitim Bakanlığının gençler arasında yaptığı araştırmaya göre; son bir ay içinde kitap okuma oranları şöyledir: % 61 hiç kitap okumamıştır, % 13,4 bir kitap okumuştur.

Bakalım bizde ve diğer ülkelerde okuma istatistikleri neler söylüyor?

Bir yılda basılan kitap sayıları:

ABD	85.121
Japonya	42.217
İngiltere	64.761
Almanya	64.761
Türkiye	6.151

Gazete okuyanların ülke nüfusuna oranları:

Japonya	% 62
Almanya	% 48
Türkiye	% 5

Kitap okuyanların nüfusa oranları:

Japonya	% 14
ABD	% 12
Almanya	% 11
İngiltere	% 11
Türkiye	% 0,01

Ülkemizde 570.000 adet kahvehaneye karşı kütüphane sayısı sadece 1412'dir. Buna göre: 49.500 kişiye bir kütüphane düşerken, 122 kişiye bir kahvehane düşmektedir.

Bu sayılara göre, en hafif deyimle durumumuz içler acısıdır!

Günümüzü önceki kuşaklarla ve dönemlerle karşılaştırdığımız zaman da aşağı yukarı benzer sonuçlara ulaşıyoruz. Kısacası okul dışında okuma yoğunlumuz baş döndürücü bir hızla düşmektedir. Ama geçmişi anarak bu günle kıyaslamak ve bu yolla zamanı eleştirmek; eleştirilenlerde küçümseyen bir "nostalji" yorumundan öte bir etki yapamıyor ne yazık ki.

Bu durumun sebeplerini, vakit geçirme araçlarının sayısal olarak da, çeşit olarak da çekim gücü olarak da teknolojiyle beraber hızla artışı, okullarda uygulanan sistemlerin okul dışındaki okumayı teşvik etmek yerine ters yönde gelişmesi gibi sebeplere bağlamak mümkündür. Okuma'nın azalmasının asıl sebebinin çok okumuş, iyi yetişmiş insanlara ihtiyacın azalmış olmasıyla açıklamak durumundayız.

Buna göre karşımıza, çözümün bireysel gayretten, bireylerde okuma bilincini geliştirmekten geçtiği gerçeği çıkar. Bunun da evde ve ailede başlayıp okulda pekiştirilmesi gerektiğine göre, ana babalara da, öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir.

Kitap okuma; hava gibi, su gibi, yemek gibi günlük hayatımızın bir parçası olmadıkça kültürümüzü olumlu yönde geliştirmemiz ve bilgi çağını yakalamamız mümkün değildir. Ekonomik kalkınmanın temel yatırımı eğitim ise kitaplar da eğitimin temel aracıdır.

Kitap okumanın beyni ve bedeni genç tuttuğu; hayatları boyunca devamlı kitap okuyup bulmaca çözenlerin, ileri yaşlarda da karmaşık zihinsel faaliyetlere devam edebildikleri bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Mesela dünyaca ünlü tıp profesörü Gazi Yaşargil 79 yaşında olmasına rağmen en karmaşık beyin ameliyatlarını başarı ile yapabilmektedir. Bunun sırrını soranlara ise; "*Bol bol kitap okurum ve bulmaca çözerim*" demiştir.

Bir kitabı okurken istediğimiz yerleri tekrar tekrar okuruz. Altını çizeriz, notlar alırız. İsteddiğimiz kadar okuruz, istediğimiz zaman okumaya ara verebiliriz. Kitap okumak, bilgi olarak önümüze konanla, bize sunulanla yetinmeyip; araştırmak, derinlere inmek, daha fazlasını, daha doğrusunu öğrenmek istemektir. Bu sebeple diyebiliriz ki "okumak özgürlüktür, özgürlüğü yaşamaktır, özgürlüğü sonuna kadar tatmaktır".

Sağlıklı bir beslenme için nasıl sağlıklı gıdalar almak gerekirse, sağlıklı bilgilenme için de sağlıklı, düzeyli, edebi değeri olan kitaplar okumak gerekir.

"Bilgiye ulaşmak kolaylaştı", "bilgi bollaştı" diyoruz ama, acaba gerçekten böyle mi? Bilgi'nin sıradanlaştığını, hattâ biraz da ayağa düştüğünü söylemek belki yanlış değil. Ama o bollaşan, ayağa düşen bilgi ne kadar gerçek, ne kadar önemli ve ne kadar gerekli bilgi? İnternet'ten ç/alıntılanan sayfalarla yapılan ödevler ne kadar "ödev" ?

Yukarda istatistiklerini verdiğimiz ülkelerde de televizyon kanalları var, İnternet var, sinema var, tiyatro var. Hem de bizden önce var ve alâsı var diyebiliriz. Öyleyse nasıl oluyor da, bütün bu saydığımız olumsuz koşullara karşın onlar bizden öndeler?

Bir toplumda tanık olabileceğimiz bütün olaylar ortalama kaliteyi ortaya koyar. Yani bir ülkenin okullarındaki eğitim düzeyi neyse demokrasisi de, basını da, sineması da, tiyatrosu da, futbolu da, çevre duyarlılığı da aynı olur. Bu birleşik kaplar kuralı gibidir. Yani eğitim düzeyimiz, kalitemiz neyse çevre duyarlılığımız da, kurallara uyma duyarlılığımız da, kaçak elektrik-su kullanmama, kamu malına zarar vermeme, vergi kaçırmama, başkalarının haklarına saygılı olma, okullarda kuru nota değil bilgiye istekli olma gibi her şeyimiz o düzeyde olur. Eğitim de sadece okullarda olmuyor. Ailede başlıyor, çevrede gelişiyor ve okulda bütünleniyor, olgunlaşıyor. Ya da öyle olması gerekiyor. Onun için kitap okumanın eğitimden demokrasiye, çevre duyarlılığından daha ileri düzeyde insanca yaşamaya, hakça paylaşmaya, aklımıza gelecek her şeye olumlu etkisi yadsınamaz diyebiliriz.

Kitap okumanın önemi, kitap okumanın önündeki engeller, kitap seçimi, okuma stratejisi gibi konularda elbette söylenecek çok şey vardır. Ama uzun sözün kısası şudur: çok az okuyan bir toplumuz. Kitap okuma, kitap okumanın yaygınlaştırılması, kitapların sevdirilmesi, kitap okuma alışkanlığının kazandırılması konularında hepimizin bir şeyler yapması gerekmektedir. Kitap okuma, kitaplara ulaşma konusunda hepimize düşen görevler vardır. Unutmayalım ki Yüce Rabbimizin sevgili Peygamberimiz (sav) aracılığıyla bize gönderdiği rehber de bir kitaptır ve kitapların anasıdır. O kitap ise "*Yaradan Rabbinin adıyla oku!*" ayetiyle başlar. (Alâk suresi, ilk 5 ayet)

Hayri BOSTAN

Fareli Köyün Kedisi

Bir zamanlar bir yerde safça bir delikanlı
Gurbet gurbet gezerken karnı aç, heyecanlı;
Bir çiftlikte iş bulur yanaşmalık edecek,
Biraz tarla sürececek, biraz hayvan güdecek.
Bir anlaşma yapılıır bir sene çalışacak,
Yıl sonunda ağayla hesaba oturacak.
Canla başla çalışır, sevdire kendisini;
Elleri nasırlanır, gün bozar derisini.

Derken yıl tamamlanıp gelince hesap günü
Ağa güçlkle açar kesenin düğümünü.
Ona bir altın verip der: "ister dön köyüne,
İstersen kal devam et burda beleş öğüne."
Çocuk: "ben gideyim," der "köyüme kavuşayım;
Ne haldedir ailem anam babam bakayım."
Az sonra yolu geçer bir derenin üstünden;
Düşüncelere dalar köprüden geçecekken.
"Anam tembih etmişti: el uzatma harama
Bu kazandığım para helal midir acaba?
En iyisi ben bunu dereye atayım da,
Anlarım ki helaldir eğer suya batmazsa..."

Tabi para kaybolur, o da çiftliğe döner:
"Bir yıl daha kalayım kabul edersen eğer."
O yıl da aynı geçer, sonunda üçüncünün
Ağa der ki: "üç altın yapar sana bir düğün."
Çocuk biraz da mahcup, olanları anlatır;
Ağa bu hikâyeye şaşırır baka kalır.
"Öyleyse" der "yapalım başka türlü bu sefer;
Bakalım ne olacak, ne gösterecek kader."

"Hani hep beslediğin şu kara kedi var ya;
Hadi ücretin olsun, hem de helaldir sana."
Köprüye ulaşınca gene vesvese tutar,
Zavallı kediciği kaldırır suya atar.
Suyu pek sevmese de kedi de yüzme bilir,
Çıkar hemen kıyıya şöyle bir silkelenir.
İçi rahat etmişti: "artık kalmadı zarar."
Peşinde kedi ile yola koyulur tekrar.
Dere tepe aşarlar bir köye ulaşırlar:
"Vakit de akşam oldu elbet bize bakarlar."
"Hoş geldin" der köylüler, "buyur konuşumuz ol;"
"Sana yeter yerimiz, yiyeceğimiz de bol."
"Lâkin o arkan sıra yürüyen şey de nedir?"

"Korkmayın," der genç adam, "arkadaşım o benim;"
"Kimseye zarar vermez, yediği de bir dilim."
Muhtar evi açılır yere sofraya serilir;
"Buyurun" diyerekten konuk davet edilir.
Gösterilen mindere oturunca misafir
İki yanına iki adam gelir dikilir,
Ellerinde upuzun kocaman birer sopa!
"Bunlar da ne?" diyerek konuğu alır tasa.
"Korkma!" der ev sahibi "onlar senin koruman."
"Kime karşı?" demeden devam eder konuşan:
"Şimdi yemek gelince iki şeytan çıkacak,
Yiyeceği sofradan kaparak kaçırarak;
Bu adamlar sopayla onları kovarlarsa,
Yemeği yiyeceksin sen de sonra rahatça."
Gerçekten de sofraya konunca önce ekmek
İki köşeden iki fare çıkar hemencek.
Daha sopa kalkmadan vurmak için havaya
Kara kedi ok gibi atlar girer araya.
Her birine bir pençe yeter de artar bile
Sonra da yer bitirir hepsini afiyetle.
Köylüler sus pus olmuş hayretlerle bakıyor,
Hem merak hem de korku yürekleri yakıyor.
Misafir yemeklere uzatırken elini
Fark eder ki herkesin sanki tutulmuş dili.
"O şey ... o şey ne yaptı, nasıl yaptı?" der biri
Sonunda toparlayıp bütün cesaretini.
O zaman hatırlar ki bunlar görmemiş kedi.
"Ne yapacak, gördünüz yakaladı ve yedi.
Bu onun sanatıdır, gayet ustadır hem de.
Hadi artık başlayın hayli açtıktım ben de."
Artık her gün bir evde misafir oluyorlar,
O şey'in sayesinde bir güzel doyuyorlar.
Ama çabuk sıkılır, ağır gelir gönlüne,
Ayrılp gitmek ister ocağına, köyüne.
"Olamaz, gitmenize izin veremeyiz biz;
Rahat yemek yer olduk, bundan vazgeçemeyiz.
Ama o şeyi bırak, sana para veririz;
Ancak öyle gidersen, hakkı neyse öderiz."
Çaresiz kabul eder madem oldu olacak,
Hem zaten ne de olsa paranın yüzü sıcak.
Her kes kendi gücünce üç beş kuruş bırakır,
Sonunda bir keseye doldurulur her mangır.
Helalleşir ayrılr tutar köyün yolunu.
Ama daha bitmedi o şey'in her oyunu.

Üçer beşer avlarken farelerini köyün
Bir hayli semizleşir tam olunca her öğün.
Sonunda fare biter bırakmadan hiçbir iz.
Aç kalırsa bir kedi neler yapar dersiniz?
Civcivlerle başlayıp kendince avcılığa,
Tavuklara da gelir av olmak için sıra.
Yedikçe de büyüyor sonu kötü bu işin;
Acaba sıra kimde hele dur da bir düşün.
Kümeslerin nüfusu azalırken hızla,
Gün geçtikçe büyüyor gönüllerdeki tasa.
Kurtulmaları lâzım o şey'in belasından.
En sonunda bir çare bulurlar kisasından.
Üçer beşer ayrılıp terk ederler evleri,
Çıkarak karşı dağa seyredecekler geri.
Seçkin birkaç gönüllü bilerek sona kalır;
Köyden çıkmadan önce biraz ateş bırakır.
Çok geçmeden yükselir evlerinden dumanlar,
Gözyaşına karışır feryatlar ve figanlar.
Lakin katlanmak gerek kurtulmanın yolu bu;
Kendi canavarını beslemek olur muydu?

Kaç gün sürdü bilinmez biter ateşe katık.
Sonunda karar çıkar: gidip bakmalı artık.
Gene birkaç gönüllü yaklaşırlar sinerek,
O şey'in ölüsünü görmek ümit ederek.
Uzun sürmez arama, çıkmış bir taş duvara,
Etrafına bakıyor dönerek ara sıra;
Patisiyle yüzünü silip temizliyordu,
Elini hep ağzına yüzüne sürüyordu.
Koşarak kaçıştılar ulaştılar o dağa;
Bekleliyordu herkes neticeyi merakla.
Elin hareketini taklit ederek derler:
"O şey dedi ki bize: sizi sizi gidiler!
Sıranız gelsin diye acele etmeyin siz,
Nasılsa yiyeceğim hepimizi biliniz!
Bir günde birinizi, bir gün öbürünüzü;
Ama hepsi sırayla, bekleyin gününüzü! ..."

Antalya\Serik yöresinden derlenmiştir.

âhenk

FİKİR
KÜLTÜR
EDEBİYAT
DERGİSİ

EDİTÖR
M. Sait KARAÇORLU

YAYIN KURULU

M.Sait KARAÇORLU
Bicahi ESGİCİ
Atilla GAGAVUZ
Bahri AKÇORAL
Coşkun YÜKSEL

İDARE YERİ
Yahyakaptan Mah. F46
D: 27 K: 6 İZMİT

İLETİŞİM
editor @ ahenkdergisi . com

DİZGİ - MİZANPAJ
ahenk ajans